

ZB| Planbureau
en Bibliotheek
van Zeeland

De Zeeuwse arbeidsmarkt

Aanbod en vraag in Zeeland

Periodieke publicatie van de huidige stand van zaken en de knelpunten

Mei 2019

**Els van der Reep
Dick van der Wouw**

Uitgave: #2

Inhoudsopgave

Potentiële beroepsbevolking (jan 2019):	283.000
Beroepsbevolking (2018):	197.000
Werkzame bevolking (2018):	191.000
Werkloze bevolking (Q1 2019):	6.000

Beroepsbevolking met WW-uitkering (apr 2019):	4.475
Geregistreerd werkzoekend zonder dienstverband (jan 2018):	13.270

▶ ARBEIDSAANBOD – PAGINA 2

KNELPUNTEN

Er is sprake van een “zeer krappe” arbeidsmarkt. Werkgevers hebben grote moeite om aan nieuw personeel te komen. In de technische beroepen is het verschil tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt het grootst.

Ook bij de dienstverlenende beroepen en ICT-beroepen is er sprake van een “zeer krappe” arbeidsmarkt.

▶ KNELPUNTEN – PAGINA 31

Banen (2018):	180.030
Banen (2016-2018):	+847
Openstaande vacatures (Q4 2018):	8.100
Meeste openstaande vacatures: Technische beroepen	2.600

Inkomende pendelaars (2017):	22.200
Uitgaande pendelaars (2017):	41.000

▶ ARBEIDSVRAAG – PAGINA 20

VERWACHTINGEN 2019

De krapte op de Zeeuwse arbeidsmarkt houdt aan, wat gevolgen zal hebben voor de omzetgroei van het Zeeuwse bedrijfsleven.

Het aantal banen neemt licht toe, met name in de sectoren uitzendbureaus & arbeidsbemiddeling, ICT en bouwnijverheid.

▶ VOORUITBLIK – PAGINA 33

Inleiding

In opdracht van Provincie Zeeland houdt ZB| Planbureau cijfers bij over de Zeeuwse arbeidsmarkt. Deze cijfers worden actueel gehouden, gepubliceerd in de databank en dashboards van ZB en zijn gratis en publiek toegankelijk. Halfjaarlijks publiceert ZB een thematisch rapport over de arbeidsmarkt, waarvan deze publicatie van april 2019 de tweede uitgave is. Met dank aan prof. dr. Frank Cörvers (ROA) en drs. Nicole van der Goorbergh (UWV) voor hun commentaren op het concept van dit rapport.

Leeswijzer

In deze publicatie zijn de in maart 2019 meest actuele cijfers van de Zeeuwse arbeidsmarkt bij elkaar gebracht. Het eerste hoofdstuk gaat in op het arbeidsaanbod. Hier worden de potentiële beroepsbevolking, de arbeidsparticipatie en werkloosheid in beeld gebracht. Hoofdstuk twee gaat over de arbeidsvraag, oftewel de werkgelegenheid. Het aantal en soort banen worden toegelicht, alsmede vacatures en de pendel. Hoofdstuk drie bespreekt de verschillen tussen arbeidsvraag en aanbod. Hierbij wordt de spanningsindicator van het UWV als leidraad gebruikt om de knelpunten te duiden. Het laatste hoofdstuk is een vooruitblik op het aankomende jaar.

Verantwoording

De informatie in deze rapportage komt uit verschillende bronnen;

- Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV);
- Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) gepubliceerd in Statline en in microdata;
- Landelijk Informatiesysteem van Arbeidsplaatsen (LISA);
- Centraal Planbureau (CPB);
- ING Economisch bureau;
- ECN/TNO.

Noot

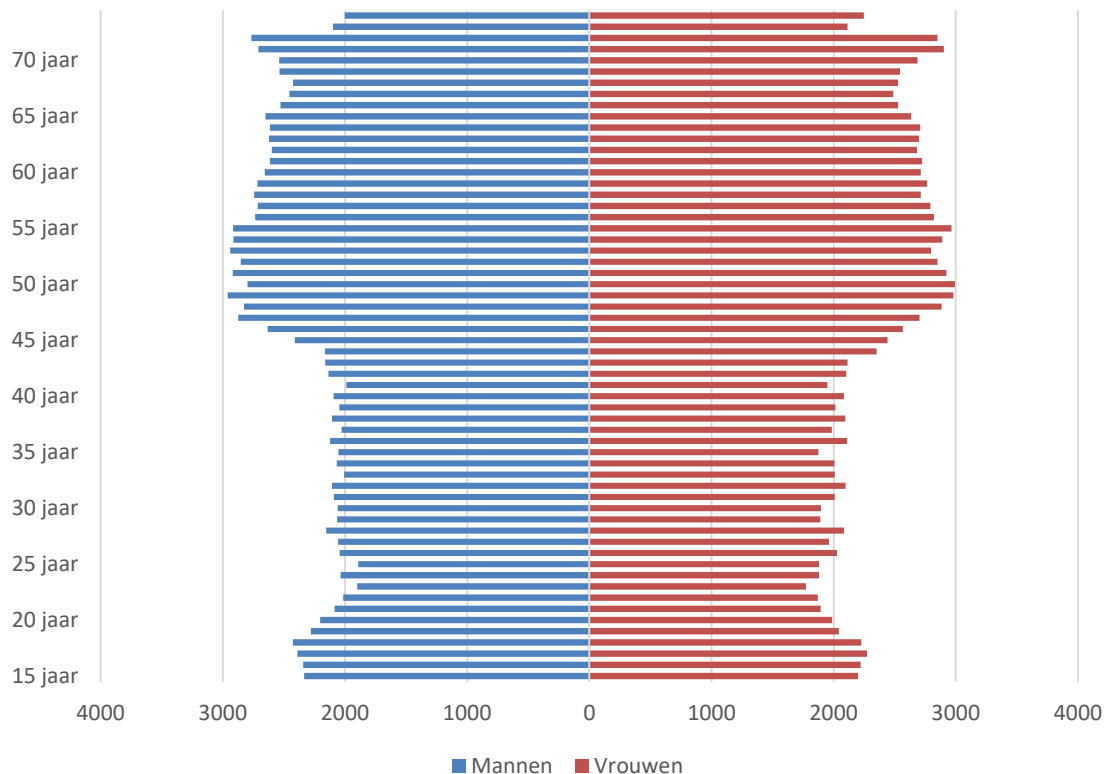
Het komt voor dat er verschillen zijn tussen de data van de verschillende dataverstrekkingen op eenzelfde onderwerp. Vaak komt dit door een klein definitieverschil of verschil in methodologie van het verzamelen van de data. In deze publicatie wordt bij elke tabel, grafiek of kaart aangegeven wat de herkomst van de data is. Deze publicatie maakt gebruik van de meest actuele beschikbare data.

1. Arbeidsaanbod

Zeeuwse bevolking

De Zeeuwse potentiële beroepsbevolking* bestaat uit 283.000 personen en is sterk vergrijsd in vergelijking met andere Nederlandse provincies. Met name de leeftijdscohorten tussen de 20 en 40 jaar zijn klein ten opzichte van de cohorten tussen de 40 en 70 jaar.

Figuur 1 Potentiële beroepsbevolking (1-1-2019)

- Het CBS hanteert voor de bepaling van de omvang van de beroepsbevolking de leeftijdsgrenzen van 15 en 75 jaar (de potentiële beroepsbevolking). Personen binnen deze leeftijdsgrenzen die voor één of meer uren per week werken behoren tot de werkzame beroepsbevolking. Personen zonder betaald werk, die recent naar werk hebben gezocht en daarvoor direct beschikbaar zijn behoren tot de werkloze beroepsbevolking. Na pensionering maakt een persoon geen deel meer uit van de beroepsbevolking. De beroepsbevolking ouder dan de wettelijke AOW-leeftijd is daarom ook klein. Met de verhoging van de wettelijke AOW-leeftijd maakt een toenemend percentage 65-plussers deel uit van de beroepsbevolking.

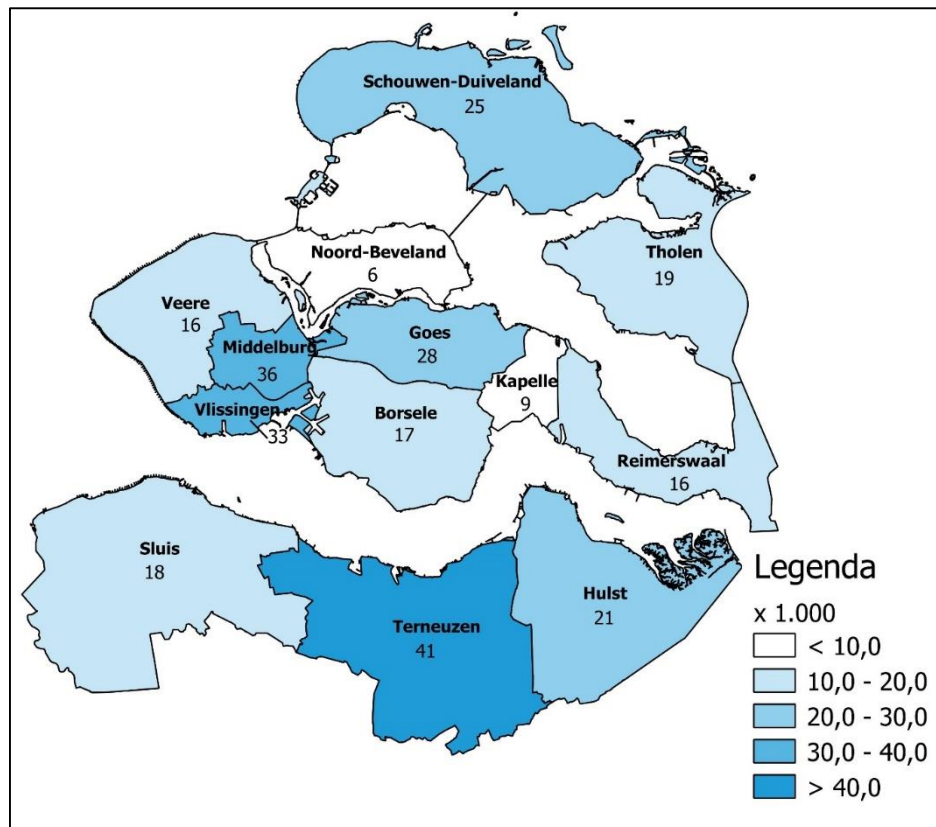
Bron: CBS Statline

1. Arbeidsaanbod

Potentiële beroepsbevolking in Zeeland

De potentiële beroepsbevolking omvat 74% van de totale Zeeuwse bevolking. Terneuzen heeft met 41.000 het grootste arbeidspotentieel, Noord-Beveland met 6.000 het kleinste.

Figuur 2 Potentiële beroepsbevolking in Zeeuwse gemeenten

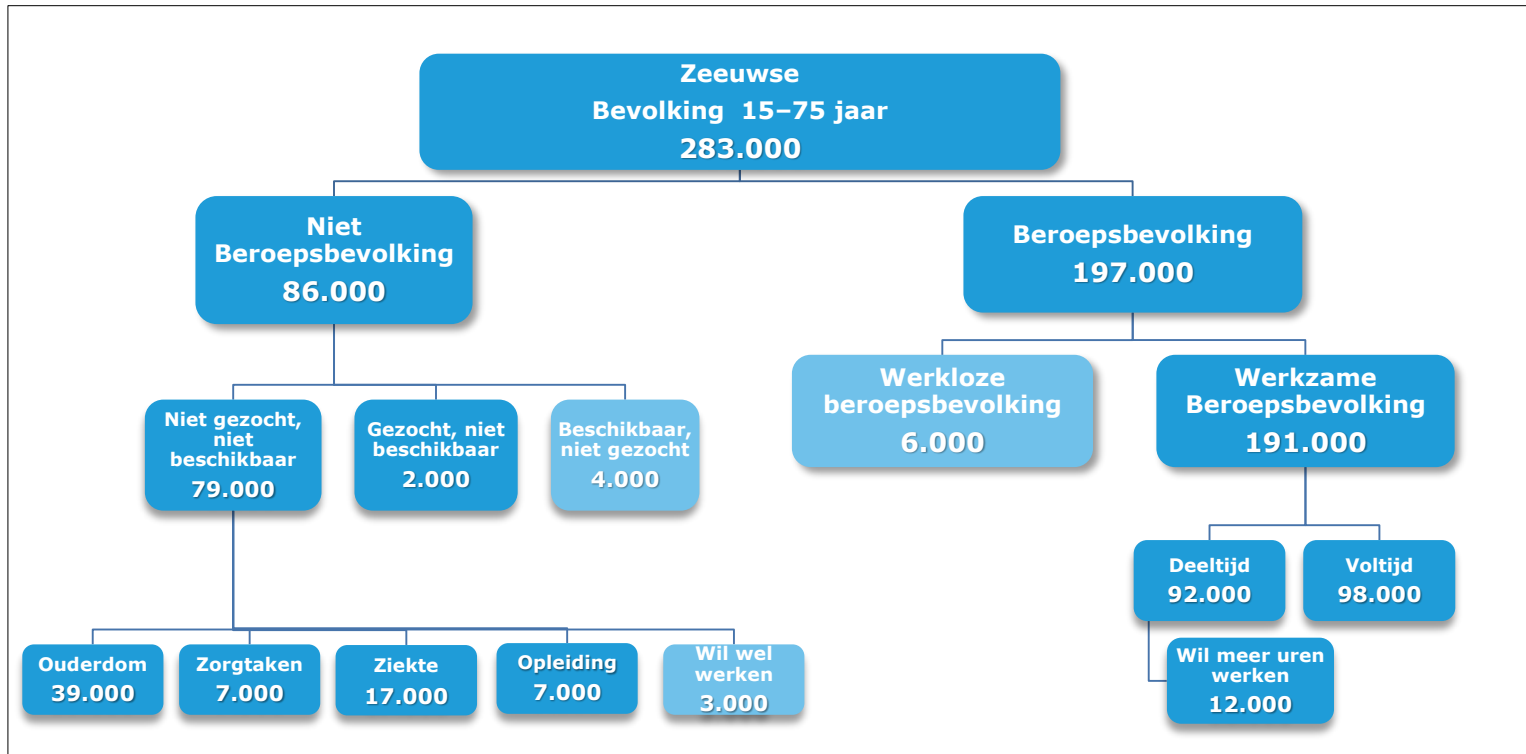

1. Arbeidsaanbod

Beroepsbevolking

Van het Zeeuwse arbeidspotentieel van 283.000 personen verrichten 191.000 personen betaalde arbeid. Daarvan is 36.000 als zelfstandige en 155.000 als werknemer werkzaam. De werkloze beroepsbevolking bedraagt 6.000 mensen. Iets meer dan de helft van de werkzame beroepsbevolking werkt tenminste 35 uur per week (voltijds). Onder de niet beroepsbevolking bevinden zich 7.000 personen die, in principe, aan het werk willen. Daarvan zijn ongeveer 4.000 direct beschikbaar voor de arbeidsmarkt.

Figuur 3 Uitsplitsing van de Zeeuwse potentiële beroepsbevolking 2018

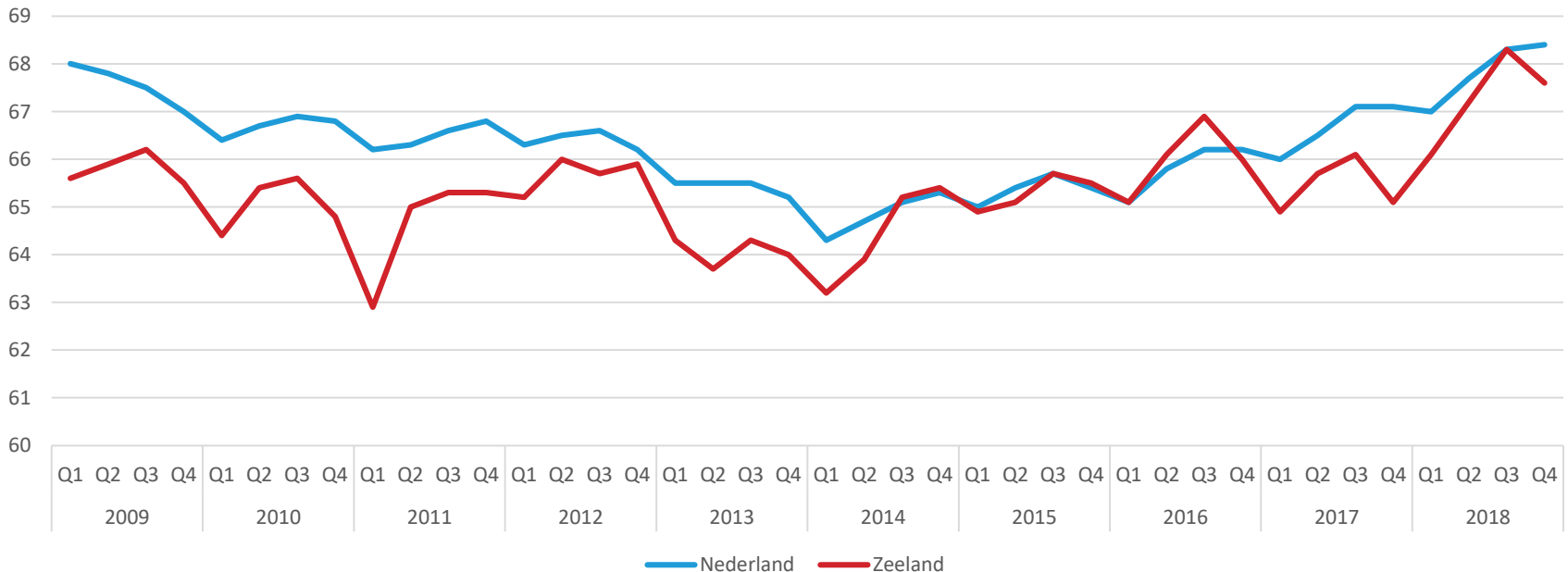
Bron: CBS Statline en microdata (2018)
Door afronding tellen niet alle cijfers op.

1. Arbeidsaanbod

Netto arbeidsparticipatie

Niet iedereen die wordt gerekend tot de potentiële beroepsbevolking is ook daadwerkelijk aan het werk. Jongeren zijn vaak nog bezig met een opleiding en ouderen zijn al vaak met pensioen. In 2018 is in Nederland 67,8% van de potentiële beroepsbevolking werkzaam: de netto arbeidsparticipatie. Na de economische crisis in 2009 is er een dalende lijn in de arbeidsdeelname. Als gevolg van de economische opleving in de laatste jaren vertoont de Nederlandse arbeidsparticipatie sinds 2014 weer een stijgende lijn. In de periode 2009-2014 is de netto arbeidsparticipatie in Zeeland lager dan in Nederland. Tussen Q3 2014 en Q1 2016 ligt de Zeeuwse arbeidsparticipatie gelijk of hoger dan de Nederlandse, na 2016 is deze weer lager. Door de minder conjunctuurgevoelige economische structuur is de economische conjunctuur ook minder van invloed op arbeidsparticipatie in Zeeland.

Figuur 4 Netto arbeidsparticipatie

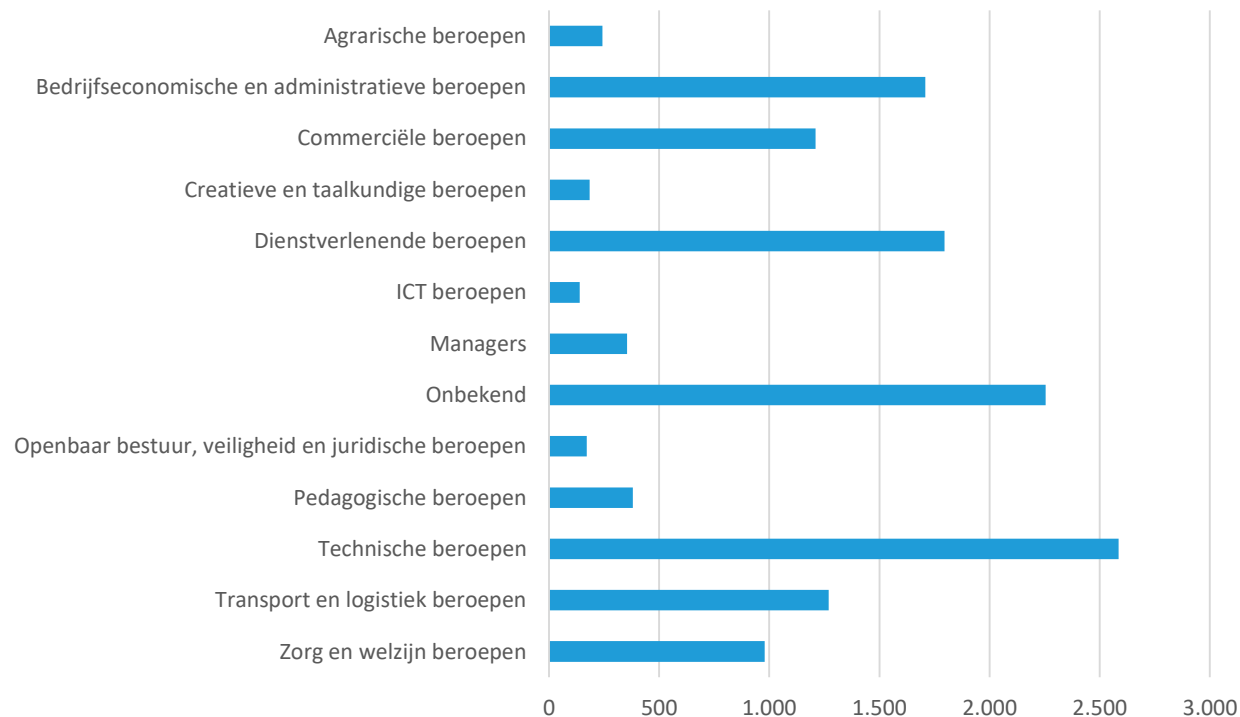

1. Arbeidsaanbod

Werkzoekende beroepsbevolking in Zeeland

Om de dynamiek op de arbeidsmarkt te beschrijven definieert het UWV onder andere de groep Geregistreerd Werkzoekende UWV (GWU). Deze groep bestaat uit werkzoekenden die bij het UWV staan geregistreerd zoals WW-gerechtigden, personen met een bijstandsuitkering, Wajong-uitkering, WGA-uitkering, WAO-uitkering. Maar ook niet-uitkeringsgerechtigden die zich hebben aangemeld bij de gemeente en alle personen die een cv op werk.nl hebben geplaatst zijn onderdeel van de GWU. Er wordt in de GWU-cijfers onderscheid gemaakt tussen GWU met en zonder dienstverband. Figuur 5 geeft alleen de GWU-ers zonder dienstverband weer. Dat zijn er 13.270 in januari 2019. Tegelijkertijd waren er ook 6.070 GWU-ers met dienstverband geregistreerd bij het UWV.

Figuur 5 Geregistreerde Zeeuwse werkzoekenden UWV zonder dienstverband (jan 2019)

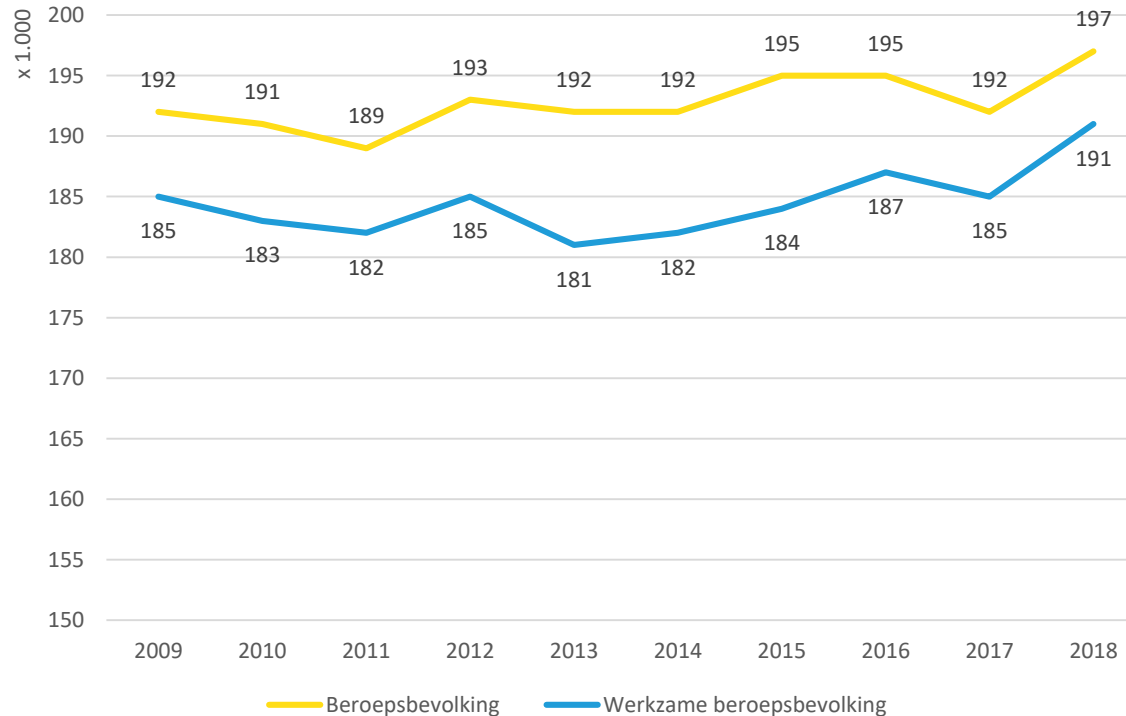

1. Arbeidsaanbod

Trend beroepsbevolking

De omvang van de beroepsbevolking (werkend en werkzoekend) stijgt in 2018 naar 197.000 personen, het hoogste niveau sinds 2009. Het aantal werkenden in de beroepsbevolking stijgt eveneens. Omdat de omvang van de potentiële beroepsbevolking vrijwel gelijk is gebleven, groeit ook de arbeidsparticipatie. Met 67,3% ligt de gemiddelde Zeeuwse netto arbeidsparticipatie net onder het landelijk gemiddelde van 67,8%.

Figuur 6 Beroepsbevolking en werkzame beroepsbevolking in Zeeland

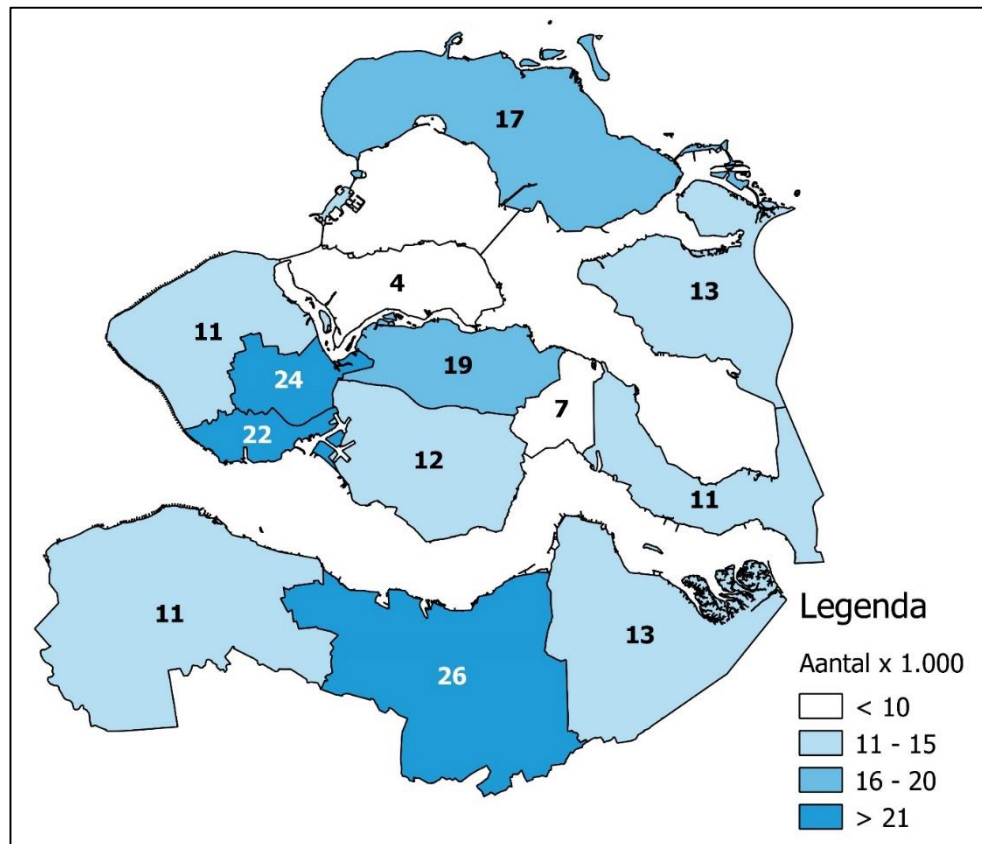

1. Arbeidsaanbod

Werkzame beroepsbevolking

De omvang van de werkzame beroepsbevolking is het grootst in de gemeenten Terneuzen, Middelburg en Vlissingen en het kleinst in de gemeenten Kapelle en Noord-Beveland. In vergelijking met 2017 is de werkzame beroepsbevolking in de meeste gemeenten vrijwel gelijk gebleven. In de gemeenten Middelburg, Vlissingen en Schouwen-Duiveland is er een lichte toename.

Figuur 7 Werkzame beroepsbevolking per gemeente

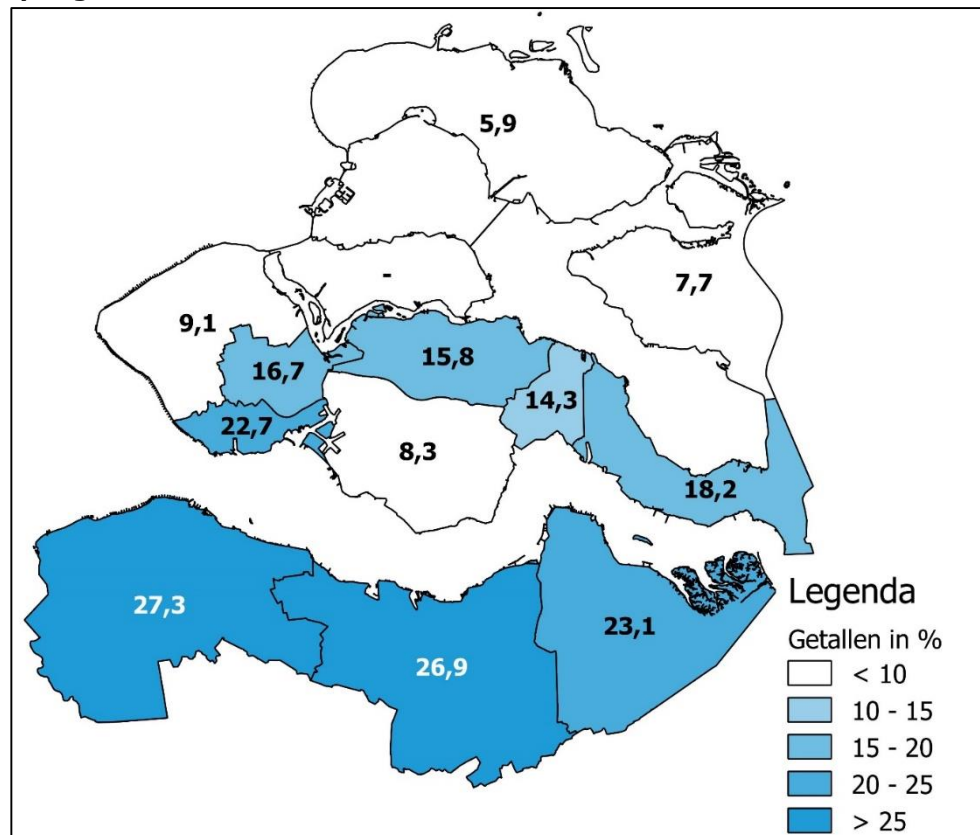
Bron: CBS (2018)

1. Arbeidsaanbod

Werkzame beroepsbevolking en migratieachtergrond

Mensen met een migratieachtergrond maken een steeds groter deel uit van de Zeeuwse beroepsbevolking. In 2018 werken er 32.000 personen met een migratieachtergrond, een stijging van 18% ten opzichte van 2009. Van degenen met een westerse migratieachtergrond is ongeveer de helft van Belgische komaf. Van de werkzame beroepsbevolking met een migratieachtergrond is 28% van niet-westerse komaf.

Figuur 8 Werkzame beroepsbevolking met migratieachtergrond per gemeente

Bron: CBS (2018)

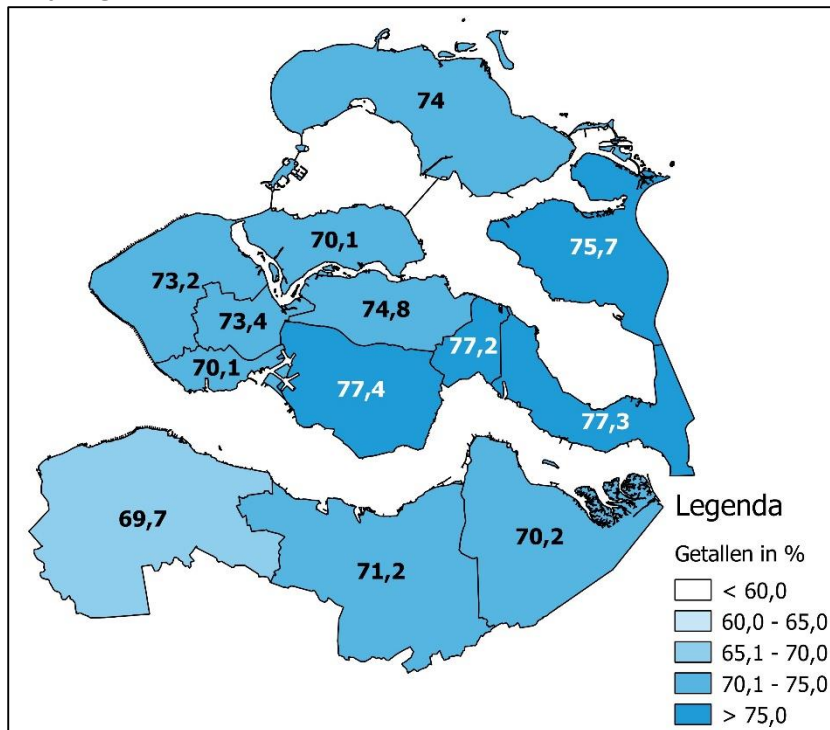
1. Arbeidsaanbod

Arbeidsparticipatie en geslacht

De netto arbeidsparticipatie van de mannelijke beroepsbevolking is in alle gemeenten hoger dan de arbeidsparticipatie van de vrouwelijke beroepsbevolking. Onder mannen is de arbeidsparticipatie het hoogst in de gemeente Borsele en het laagst in de gemeente Sluis. Onder vrouwen is de netto arbeidsparticipatie het hoogst in de gemeente Kapelle en in de gemeente Hulst het laagst. Het grote aandeel ouderen in de Zeeuws-Vlaamse beroepsbevolking is een belangrijke verklaring voor de verschillen. Onder zowel mannen als vrouwen is de netto arbeidsparticipatie toegenomen ten opzichte van 2017.

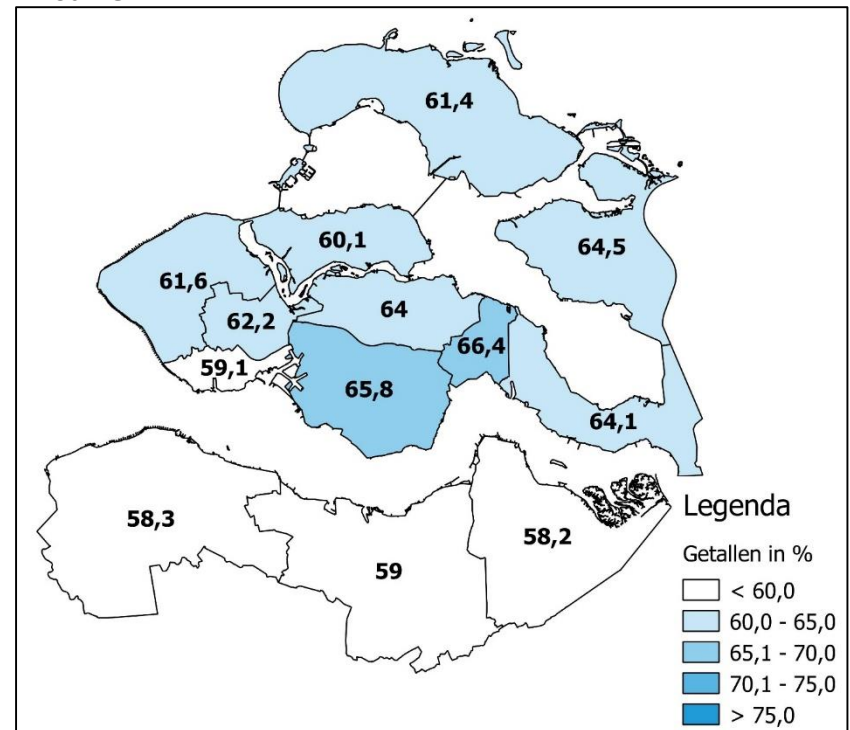
Figuur 9 Netto arbeidsparticipatie

Mannen

Bron: CBS (2018)

Vrouwen

Bron: CBS (2018)

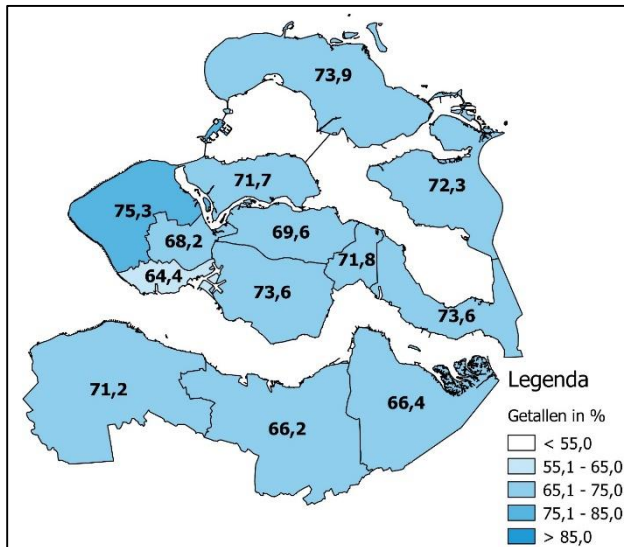
1. Arbeidsaanbod

Arbeidsdeelname en leeftijd

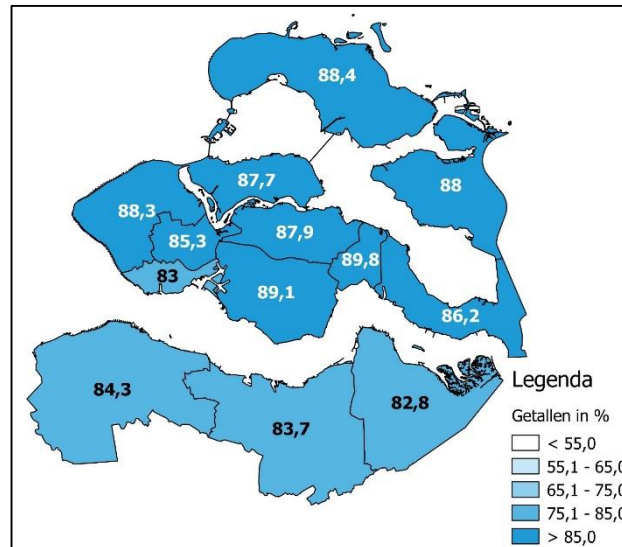
Van de 25- tot 45-jarigen in Zeeland is meer dan 80% aan het werk. De arbeidsdeelname onder deze leeftijdsgroep is in de gemeente Kapelle met bijna 90% het hoogst. De arbeidsdeelname onder de jongere en oudere leeftijdsgroepen ligt een stuk lager. Het zijn wel de groepen waar de stijging van de arbeidsparticipatie ten opzichte van een jaar eerder het grootst is. Tussen Zeeuwse gemeenten zitten soms behoorlijke verschillen in arbeidsparticipatie, vooral onder de jongere beroepsbevolking. Zo werkt in Vlissingen 64,4% van de jongeren, in Veere is dat 75,3%.

Figuur 10 Netto arbeidsparticipatie

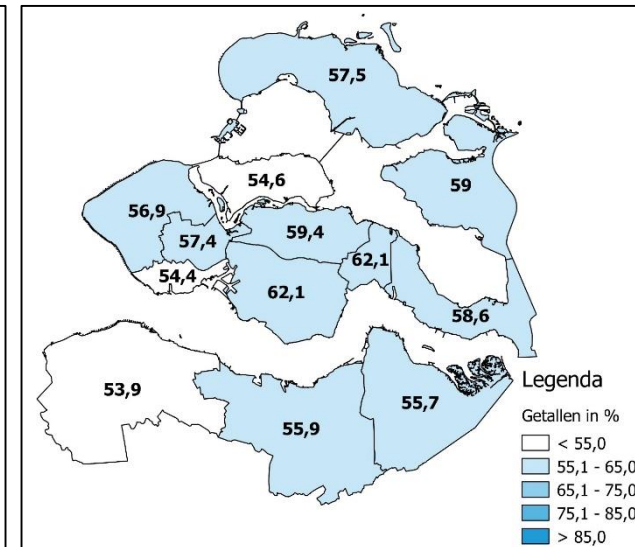
15-25 jaar

25-45 jaar

45-75 jaar

1. Arbeidsaanbod

Arbeidsdeelname en opleidingsniveau

Van de mensen met een lage opleiding (tot mbo-niveau 1) in Zeeland is 51,4% aan het werk. Dat is veel minder dan bij mensen met een hogere opleiding. Van de personen met ten minste een HBO-opleiding is bijna 80% aan het werk. Onder laagopgeleiden is de arbeidsparticipatie het hoogst in Reimerswaal en het laagst in Terneuzen. De arbeidsparticipatie van middelbaaropgeleiden is het hoogst in Tholen en het laagst in Sluis. Bij de hoogopgeleiden is de arbeidsparticipatie in Goes het hoogst en het laagst in Vlissingen.

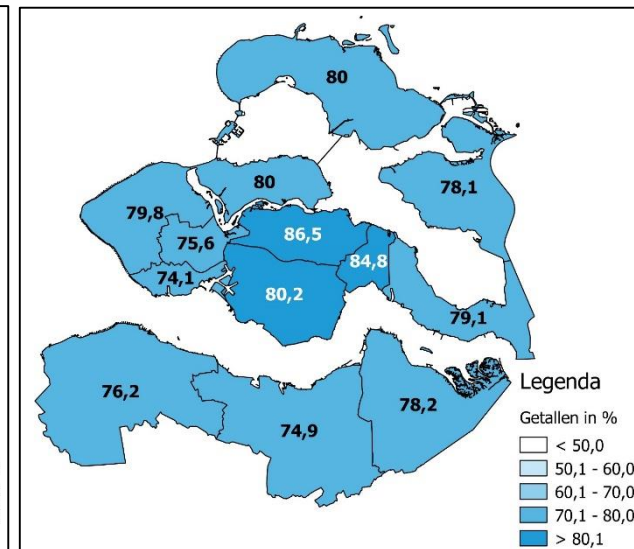
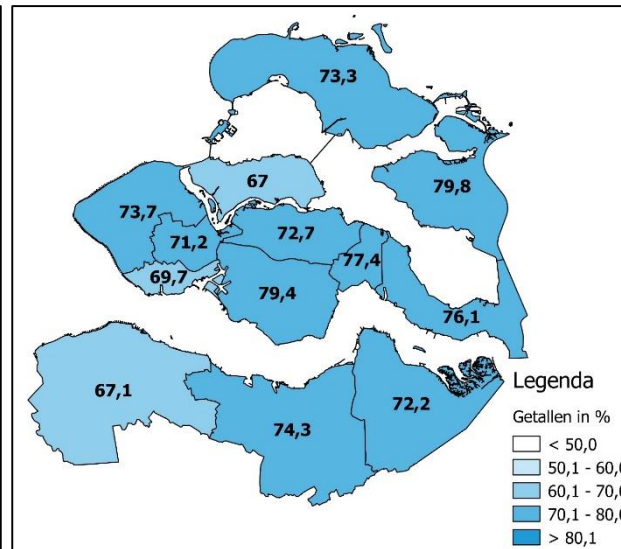
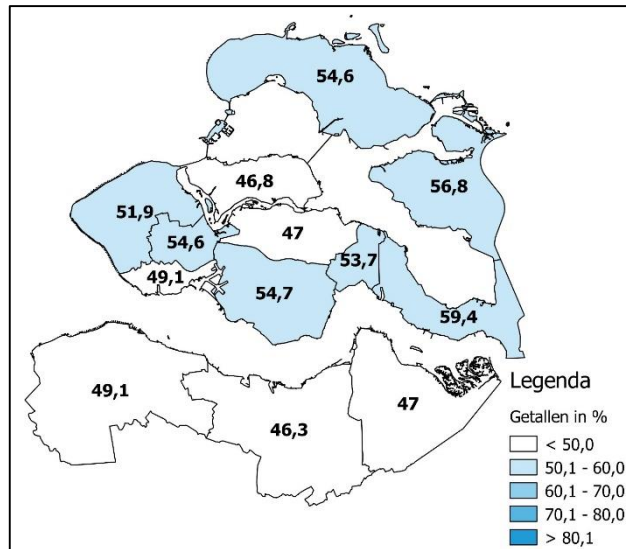
Ten opzichte van 2017 is de netto arbeidsparticipatie het sterkst gestegen onder hoogopgeleiden in de gemeente Hulst en laagopgeleiden in Tholen. Daarentegen daalde de netto arbeidsparticipatie onder hoogopgeleiden in Middelburg en in Hulst onder laagopgeleiden. Op Zeeuws niveau nam de netto arbeidsparticipatie op elk opleidingsniveau toe.

Figuur 11 Netto arbeidsparticipatie

Opleidingen tot mbo-niveau 1

Mbo-niveaus 2, 3 en 4

Hbo en universitaire opleidingen

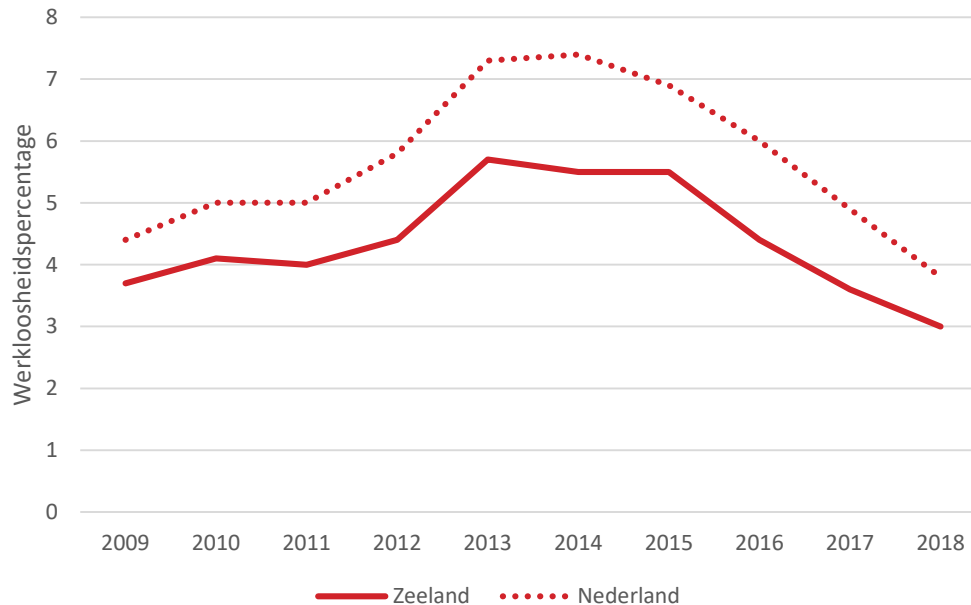

1. Arbeidsaanbod

Werkloosheid

De trend in de werkloosheid in Zeeland is sinds 2013 dalend. Met 3% in 2018 is de werkloosheid lager dan het sinds 2003 geweest is. Zeeland heeft structureel een lagere werkloosheid dan in Nederland als geheel en al jaren de laagste werkloosheid van alle Nederlandse provincies. Dat heeft in belangrijke mate te maken met de sterk vergrijsde beroepsbevolking en daardoor een relatief grote vervangingsvraag die door de geringere aanwezigheid van jongeren moeilijker is in te vullen.

Figuur 12 Trend werkloosheid

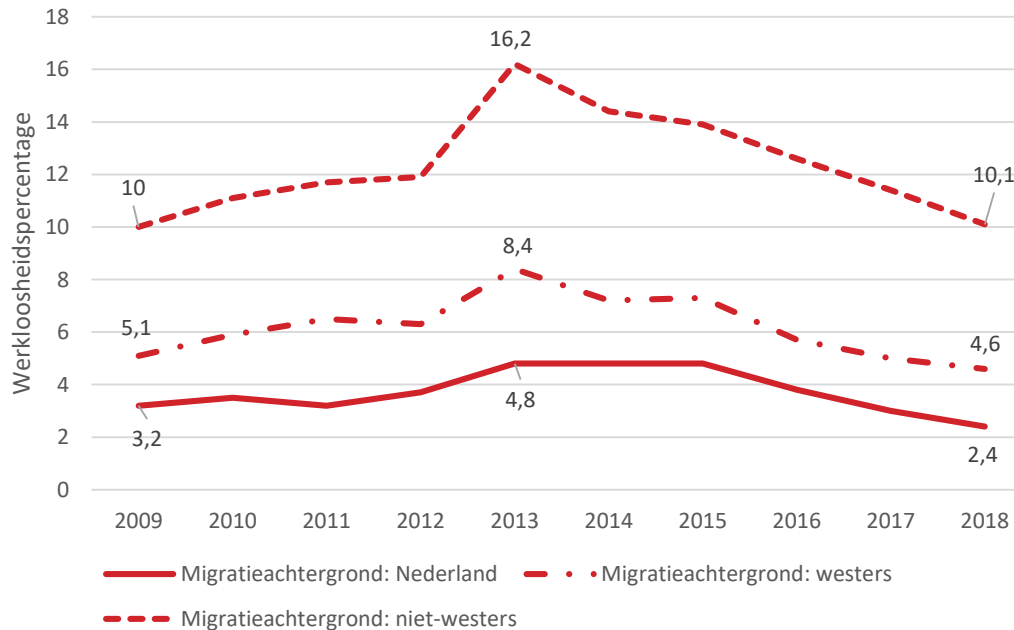

1. Arbeidsaanbod

Werkloosheid en migratieachtergrond in Zeeland

Personen met een migratieachtergrond zijn in Zeeland vaker werkloos dan personen met een Nederlandse afkomst. In de tijd van economische neergang tussen 2009 en 2013 neemt de werkloosheid vooral bij personen met een migratieachtergrond sterk toe, met name bij personen met een niet-Westerse afkomst. Tijdens de economische opleving na 2013 daalt de werkloosheid bij deze groep ook weer het hardst, maar blijft nog steeds veel hoger dan bij personen met een Westerse migratieachtergrond of een Nederlandse afkomst.

Figuur 13 Trend werkloosheid uitgesplitst naar migratieachtergrond

1. Arbeidsaanbod

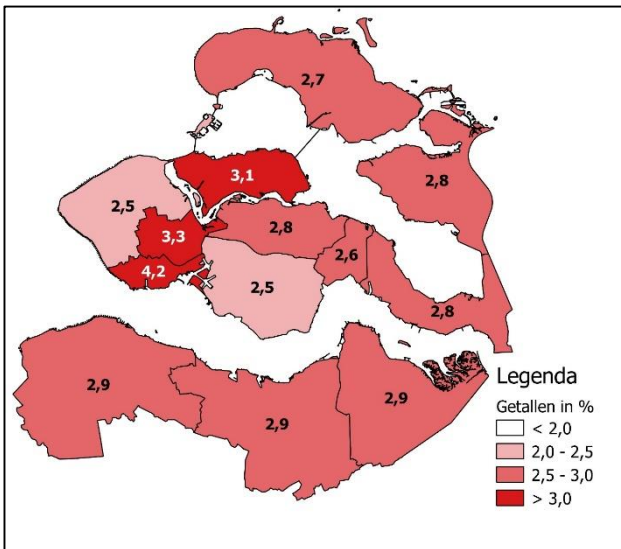
Werkloosheid en WW-uitkeringen

In 2018 heeft Vlissingen van de Zeeuwse gemeenten het hoogste werkloosheidspercentage.

In Vlissingen zijn ook de meeste geregistreerde werkzoekenden (GWU) zonder dienstverband. Lage aantallen GWU-ers zijn te vinden in de gemeenten Noord-Beveland, Kapelle en Veere.

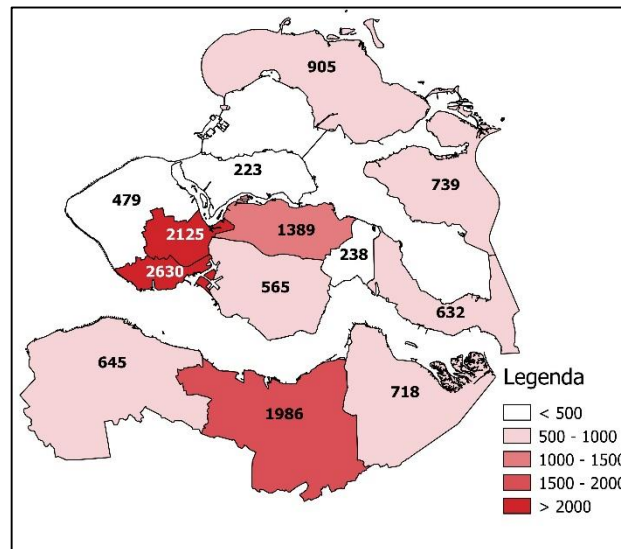
In februari 2019 ontvangt 2,4% van de Zeeuwse beroepsbevolking een WW-uitkering; dit is ruim onder het landelijk cijfer van 3,0%. Het percentage WW-uitkeringen is het laagst in de gemeente Kapelle.

Figuur 14 Werkloosheidspercentage (CBS)

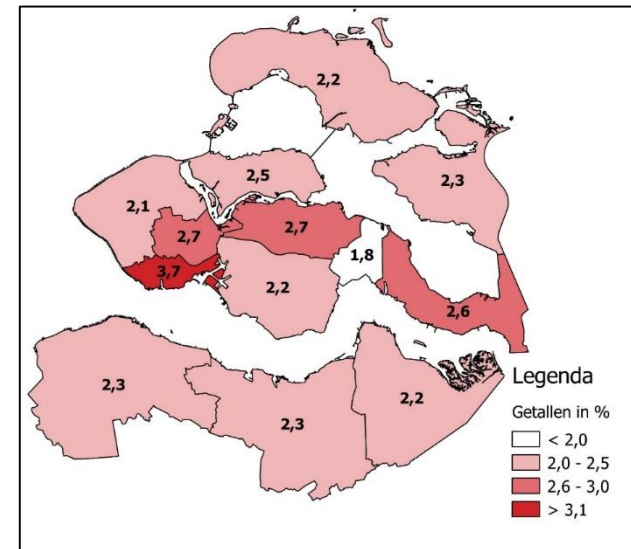
Bron: CBS (2018)

Figuur 15 Geregistreerde werkzoekenden UWV (GWU)

Bron: UWV (jan, 2019)

Figuur 16 WW-uitkeringen (UWV)

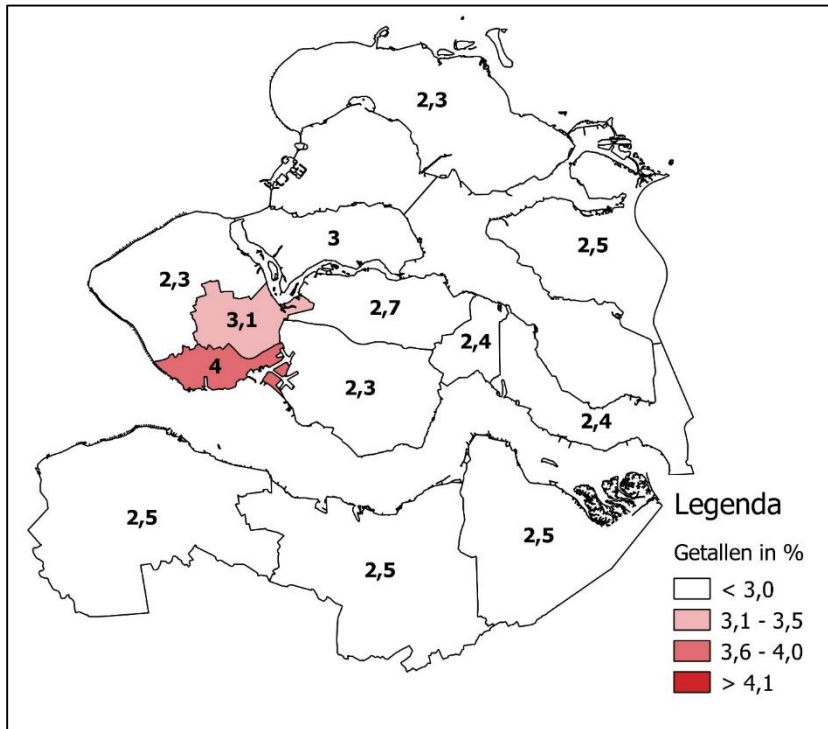
Bron: UWV (feb, 2019)

1. Arbeidsaanbod

Werkloosheid en geslacht

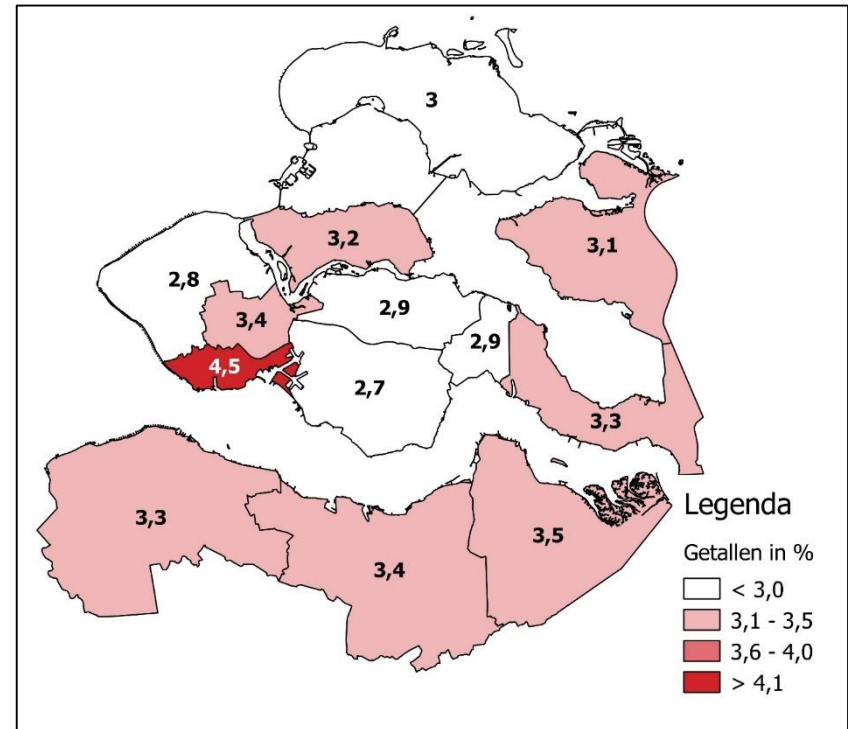
De werkloosheid onder vrouwen is hoger dan onder mannen, maar het verschil is in 2018 wel kleiner geworden ten opzichte van voorgaande jaren. Dat geldt zowel voor [Nederland](#) alsook voor Zeeland. Voor beide geslachten is het percentage in Zeeland het hoogste in de gemeente Vlissingen (mannen: 4%; vrouwen: 4,5%).

**Figuur 17 Werkloosheid
Mannen**

Bron: CBS (2018)

Vrouwen

Bron: CBS (2018)

1. Arbeidsaanbod

Werkloosheid en leeftijd

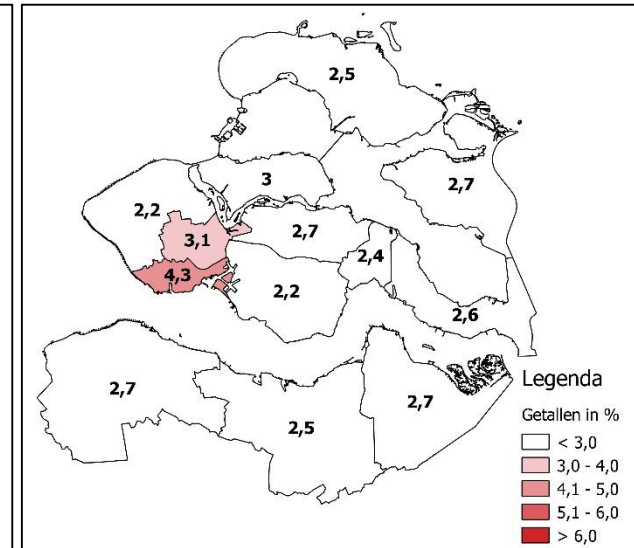
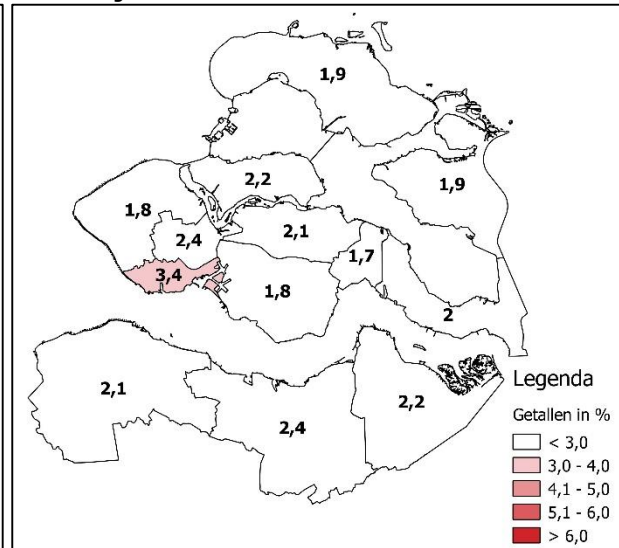
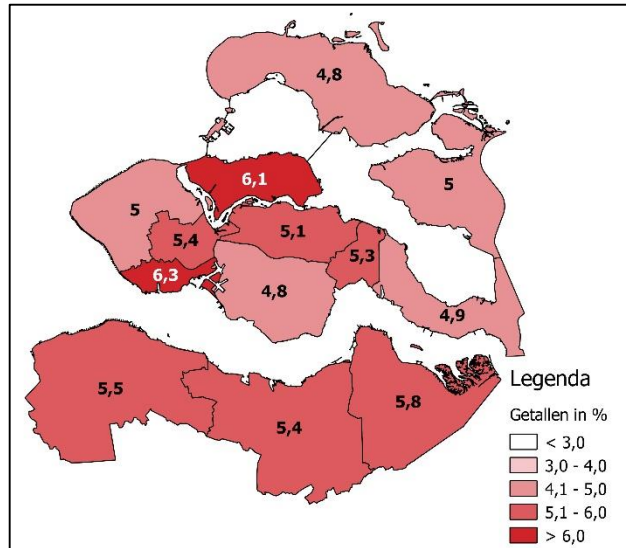
Het werkloosheidspercentage is het hoogst onder de 15-25-jarigen en het laagst onder 25-45-jarigen. In vergelijking met het voorgaande jaar is het werkloosheidspercentage onder de jonge werkloze beroepsbevolking wel het sterkst gedaald. Bij de beroepsbevolking van 25 jaar en ouder heeft Vlissingen met afstand het hoogste percentage werklozen. Onder jongeren is de werkloosheid met 4,8% het laagst in de gemeenten Schouwen-Duiveland en Borsele.

Figuur 18 Werkloosheid

15-25 jaar

25-45 jaar

45-75 jaar

1. Arbeidsaanbod

Werkloosheid en opleidingsniveau

In Nederland is de werkloosheid over het algemeen het laagst onder de hoogopgeleide beroepsbevolking. Dit geldt echter niet voor Zeeland. Daar zijn in 2018 de hoogopgeleiden met 2,8% juist iets vaker werkloos dan de middelbaaropgeleiden (2,5%). Dit zou kunnen duiden op een grotere mismatch tussen vraag en aanbod naar hoger opgeleiden. Vlissingen en Middelburg hebben daar het overgrote aandeel in.

Het percentage werklozen in Zeeland onder de laagopgeleide beroepsbevolking is 4,5%. De twee noordelijkste gemeenten van Zeeland hebben de laagste werkloosheid onder laagopgeleiden. In de gemeente Vlissingen en Goes liggen de percentages ervan boven de 5%.

De werkloosheidspercentages onder hoogopgeleiden zijn in een aantal gemeenten gelabeld als "-". Vanwege het lage aantal hoogopgeleiden woonachtig in deze gemeenten is het werkloosheidspercentage onbetrouwbaar.

Figuur 18 Werkloosheidspercentage Zeeland en Nederland

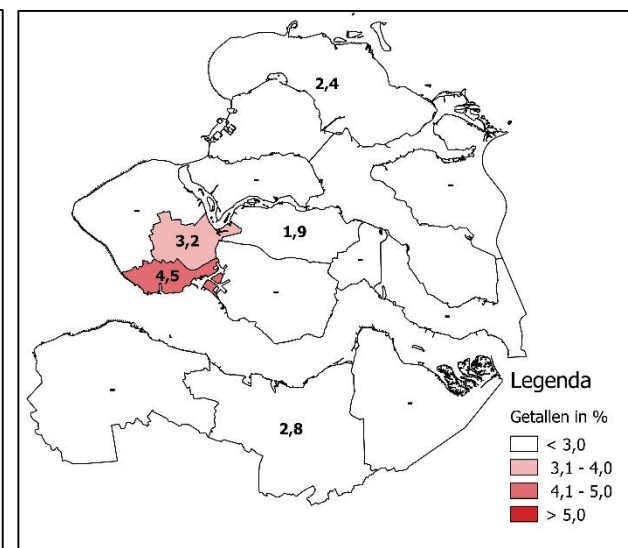
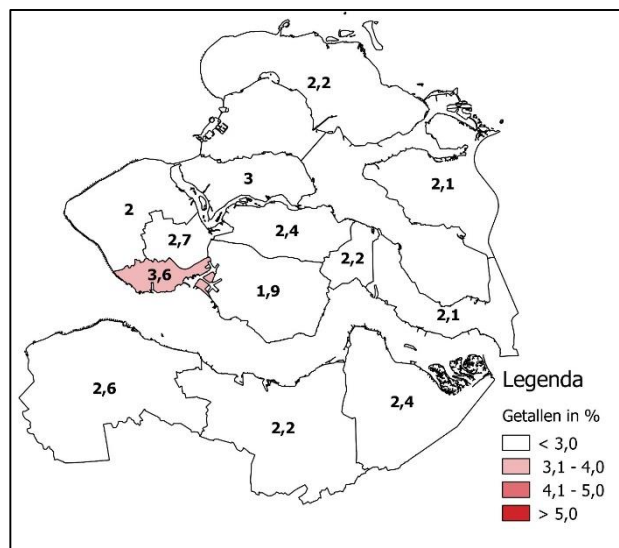
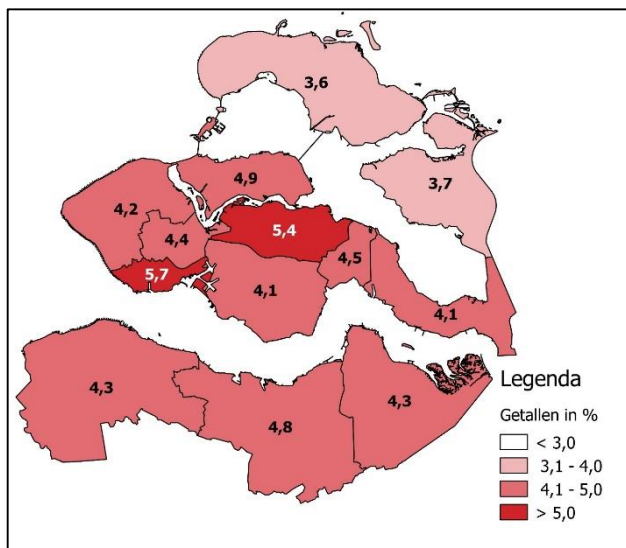
	Zeeland	Nederland
Laagopgeleiden	4,5	6,6
Middelbaaropgeleiden	2,5	3,6
Hoogopgeleiden	2,8	2,5

Figuur 19 Werkloosheid naar opleidingsniveau

Opleidingen tot mbo-niveau 1

Mbo-niveaus 2, 3 en 4

Hbo en universitaire opleidingen

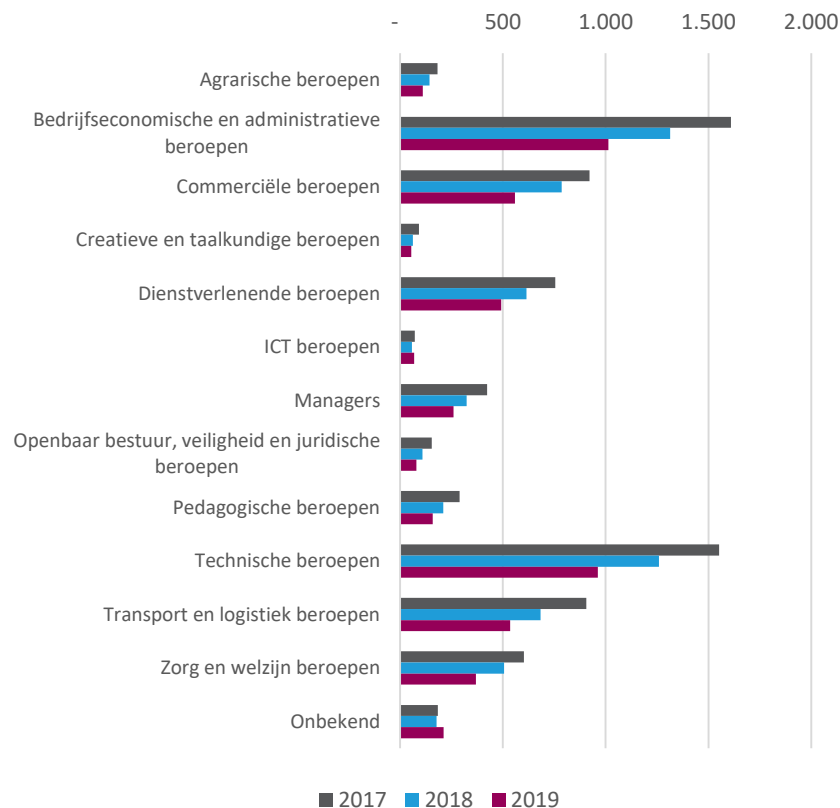

1. Arbeidsaanbod

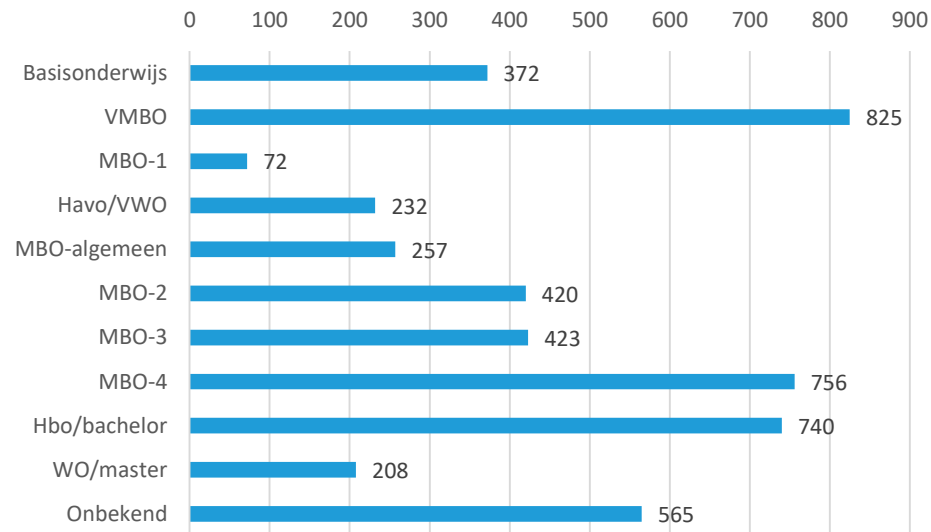
WW-uitkeringen in Zeeland

In februari 2019 heeft het UWV 4.870 WW-uitkeringen verstrekt aan Zeeuwse inwoners. Het hoogste aantal WW-uitkeringen wordt verstrekt in de *Bedrijfseconomische en administratieve beroepen* (1.014) en *Technische beroepen* (962). Het aandeel lager opgeleiden in de WW-uitkeringen is relatief groot. Ruim de helft van de WW-uitkeringen wordt verstrekt aan mensen met een hoogst genoten opleiding lager dan mbo-4.

Figuur 20 WW-uitkeringen per beroepsklasse in februari

Figuur 21 WW-uitkeringen per hoogst genoten opleiding (februari 2019)

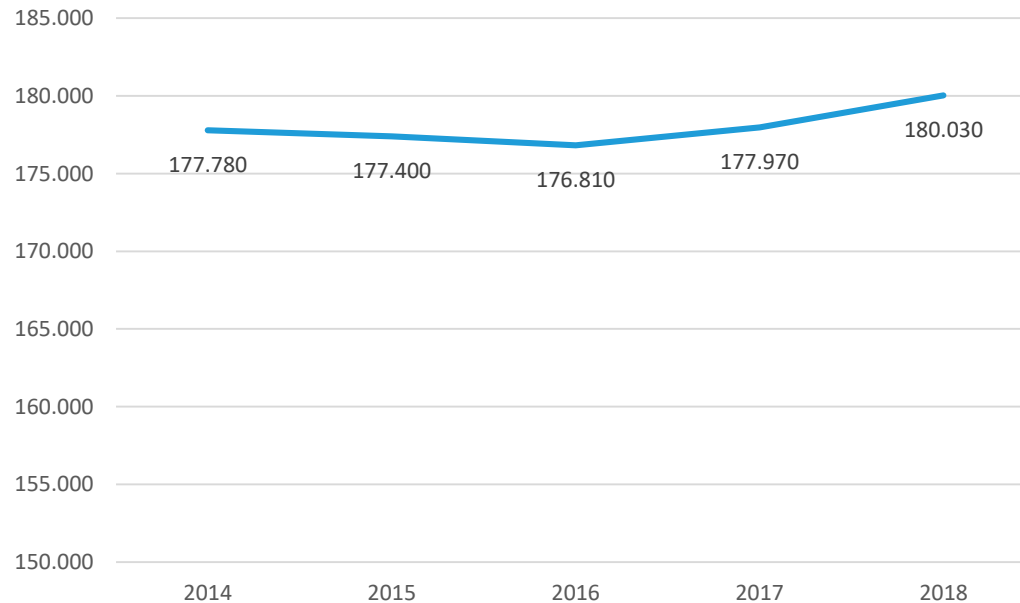
2. Arbeidsvraag

Banen in Zeeland

Bedrijfsleven en overheid genereren werkgelegenheid. Vanaf 2016 vertoont het aantal werkzame personen in Zeeland een stijgende lijn en bedraagt 180.030 in 2018.

Het gaat daarbij om betaalde activiteiten verricht op of vanuit een vestiging in Zeeland door meewerkende eigenaar (directie, bedrijfshoofd), meewerkend gezinslid, zelfstandige beroepsbeoefenaar en/of werknemer. Uitzendkrachten zijn werknemers en worden meegeteld in het totaal aantal werkzame personen.

Figuur 22 Banen per jaar in Zeeland

Bron: LISA (2018)

2. Arbeidsvraag

Banen per sector

Groot-en detailhandel; reparatie van de auto's levert voor Zeeland bijna 32.000 banen op. Tussen 2016 en 2018 is dit ook de sector die het sterkst is gegroeid. In de meeste sectoren is het aantal banen gestegen. Uitzonderingen hierop vormen de sectoren *Vervoer en opslag*, *Openbaar bestuur*, *Verhuur van roerende goederen*, *Overige dienstverlening*, *Elektriciteit en aardgas* en *Winning/distributie van water*.

Figuur 23 Banen in Zeeland

Figuur 24 Ontwikkeling in banen tussen 2016 en 2018

	Saldo 2016- 2018
Groot- en detailhandel	1.316
Gezondheids- en welzijnszorg	115
Industrie	672
Logies-, maaltijd- en drankverstrekking	401
Bouwnijverheid	730
Advisering, onderzoek, zakelijke dienstverlening	744
Landbouw, bosbouw en visserij	276
Onderwijs	296
Vervoer en opslag	-355
Openbaar bestuur, overheidsdiensten, sociale verzekeringen	-540
Verhuur van roerende goederen, overige zakel. dienstverl.	-156
Overige dienstverlening	-14
Cultuur, sport en recreatie	107
Financiële instellingen	58
Informatie en communicatie	31
Verhuur van en handel in onroerend goed	66
Productie, distributie, handel in elektriciteit en aardgas	-402
Winning/distributie van water	-6
Winning van delfstoffen	12
Totaal	3.351

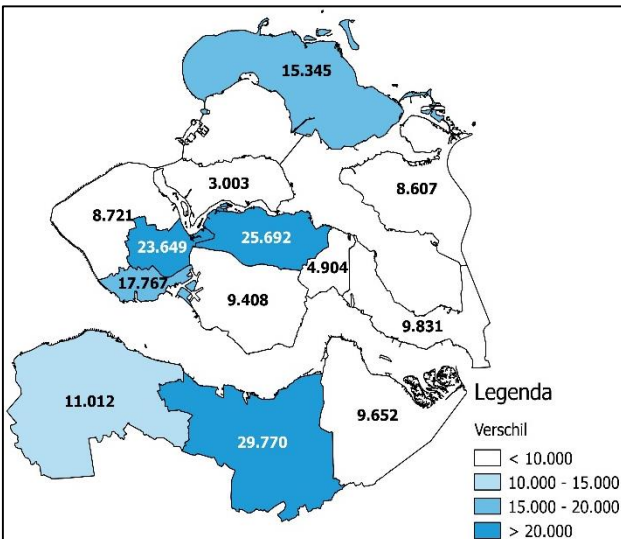
2. Arbeidsvraag

Banen per gemeente

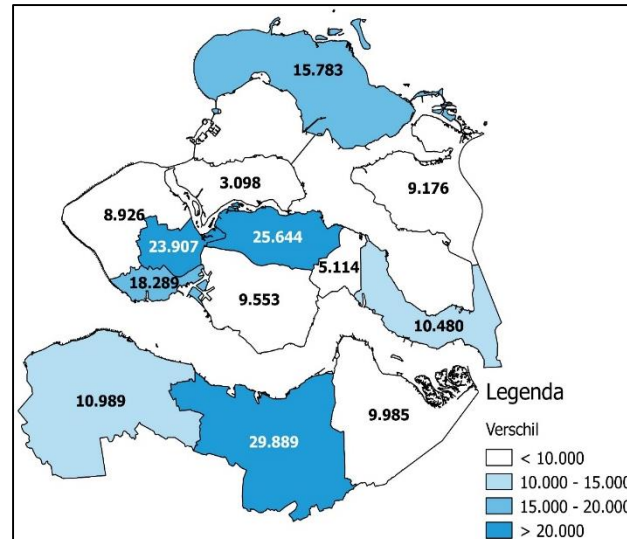
Het aantal banen is het hoogst in de gemeenten Terneuzen, Goes en Middelburg. Sinds het kantelpunt in 2016 is het aantal banen in de meeste gemeenten in Zeeland toegenomen. De sterkste toename van het aantal banen vond plaats in de gemeenten Reimerswaal, Tholen, Vlissingen en Schouwen-Duiveland. In de gemeenten Sluis en Goes daalde het aantal banen licht.

Een aanzienlijk gedeelte van het verschil in het aantal banen tussen 2016 in 2018 wordt veroorzaakt door vestigingsverplaatsingen, zowel tussen gemeenten als over de Zeeuwse provinciegrens. Bijvoorbeeld het vertrek van de belastingdienst uit Goes en de komst van het Servicecentrum van Dow in Terneuzen.

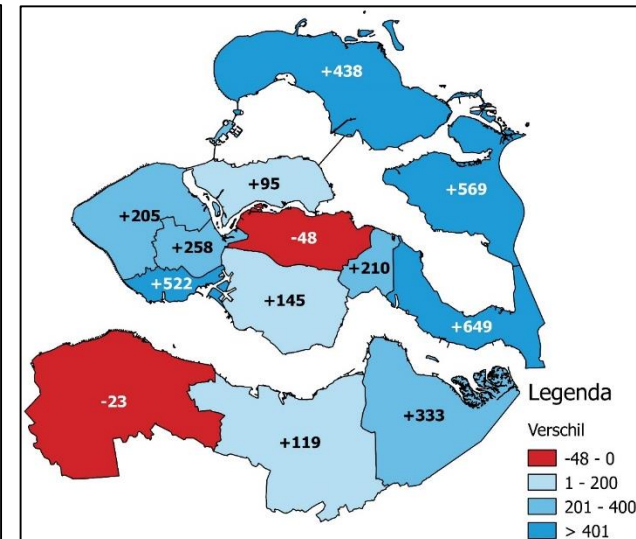
**Figuur 25 Banen per gemeente
2016**

2018

Ontwikkeling 2016-2018

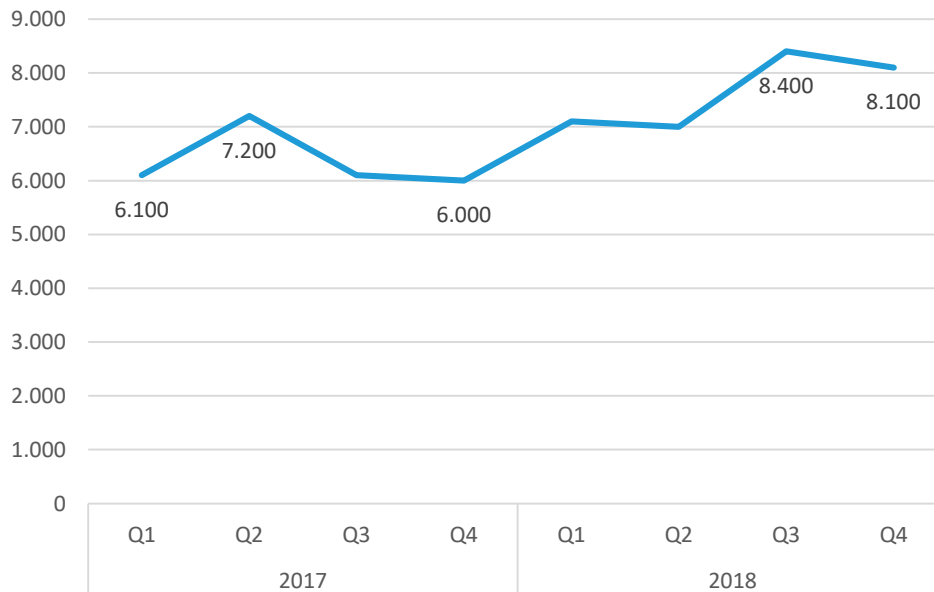

2. Arbeidsvraag

Vacatures

Er zit een stijgende lijn in het aantal openstaande vacatures* in Zeeland. In het eerste kwartaal van 2017 waren er 6.100 vacatures; in het vierde kwartaal van 2018 waren dat er 8.100.

Figuur 26 Openstaande vacatures in Zeeland

* Vacatures

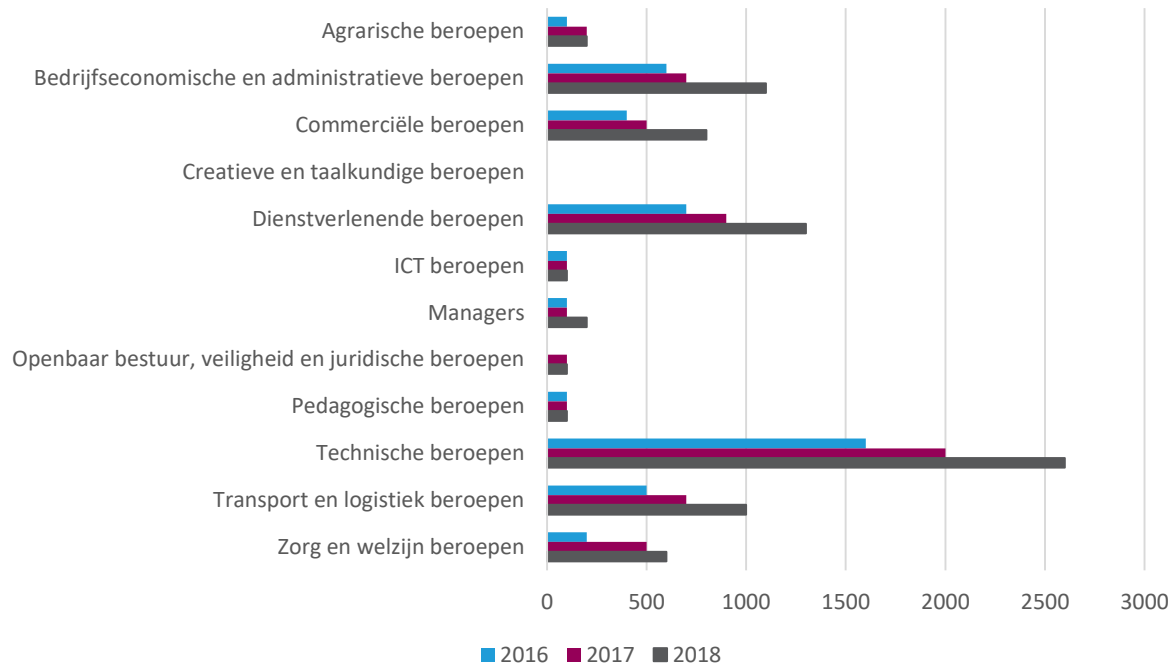
Openstaande vacatures is een schatting door het UWV van de totale vacaturemarkt in Zeeland. Het aantal openstaande vacatures is afgerond op 100-tallen.

2. Arbeidsvraag

Vacatures per sector

Het aantal openstaande vacatures in Zeeland bestaat voor ongeveer een kwart uit vacatures voor technische beroepen. Daarin is de stijging ook het sterkst. In het vierde kwartaal van 2018 zijn er 600 vacatures in technische beroepen bijgekomen in vergelijking met een jaar eerder. De vraag naar *bedrijfseconomische en administratieve beroepen* steeg in die periode met 400. Onder de *dienstverlenende beroepen* steeg het aantal vacatures eveneens met 400.

Figuur 27 Vacatures in het vierde kwartaal

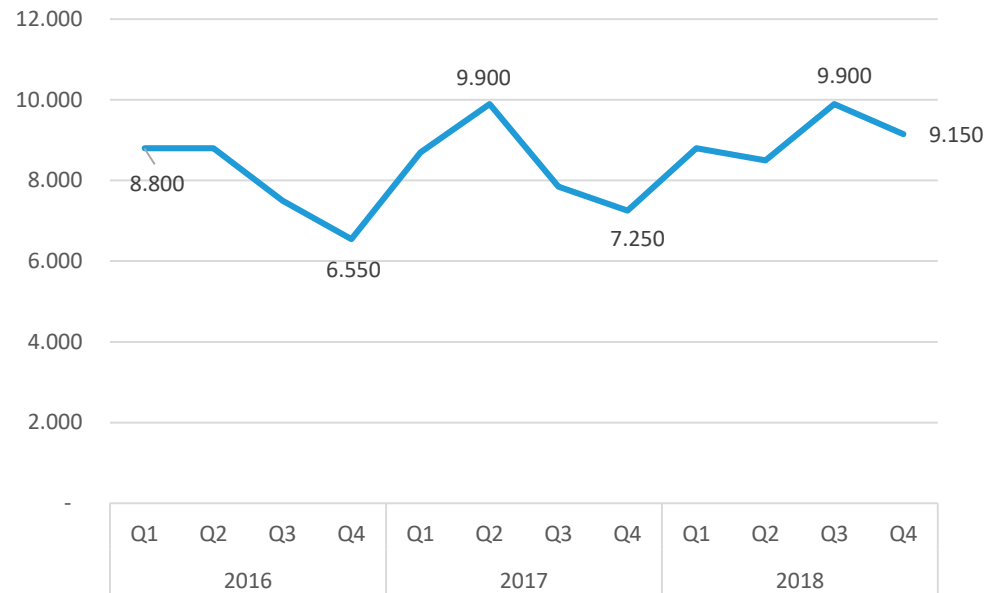

2. Arbeidsvraag

Nieuwe vacatures

Het aantal nieuwe vacatures* schommelt in de afgelopen drie jaar tussen de 6.550 en 9.900 per kwartaal en vertoont daarbij een stijgende lijn. In de zomermaanden worden meer nieuwe vacatures geplaatst dan in de wintermaanden (seizoensinvloed).

Figuur 28 Nieuwe vacatures per kwartaal

*** Nieuwe vacatures**

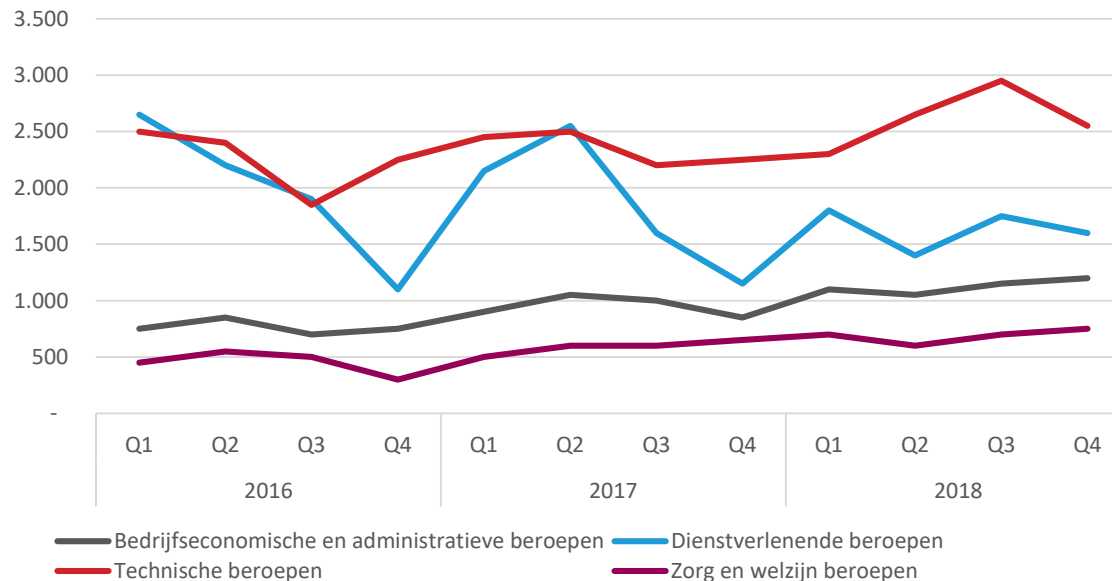
Nieuwe vacatures is een schatting van het totaal aantal vacatures dat in het kwartaal ontstaan is in Zeeland. De cijfers zijn afgerond op 50-tallen.

2. Arbeidsvraag

Nieuwe vacatures

Figuur 29 laat de ontwikkeling zien van de vier beroepsklassen die de meeste nieuwe vacatures leveren in Zeeland. Het aantal nieuwe vacatures is het hoogst bij de *Technische beroepen*. In het vierde kwartaal van 2018 waren er binnen deze beroepsklasse 2.550 nieuwe vacatures. Bij de *Dienstverlenende beroepen* fluctueert het aantal nieuwe vacatures rond de 1.600. Bij *Bedrijfseconomische en administratieve beroepen* en *Zorg en welzijn* stijgt het aantal nieuwe vacatures tot respectievelijk 1.200 en 750.

Figuur 29 Nieuwe vacatures per kwartaal in 4 beroepsklassen

Bron: UWV (2018)

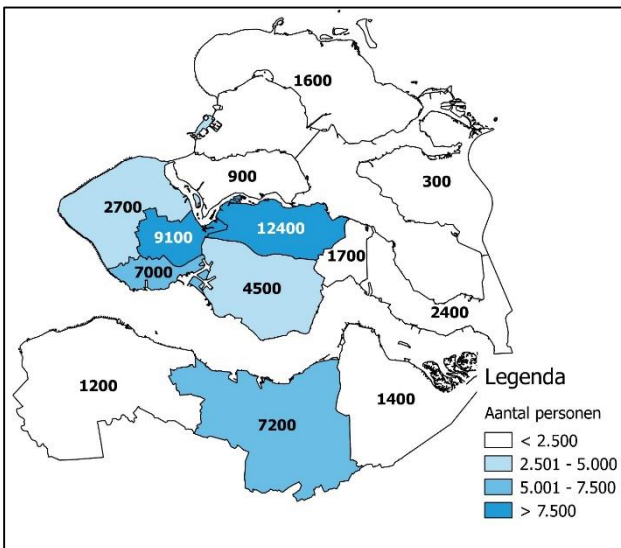
2. Arbeidsvraag

Pendel van werknemers binnen Zeeland

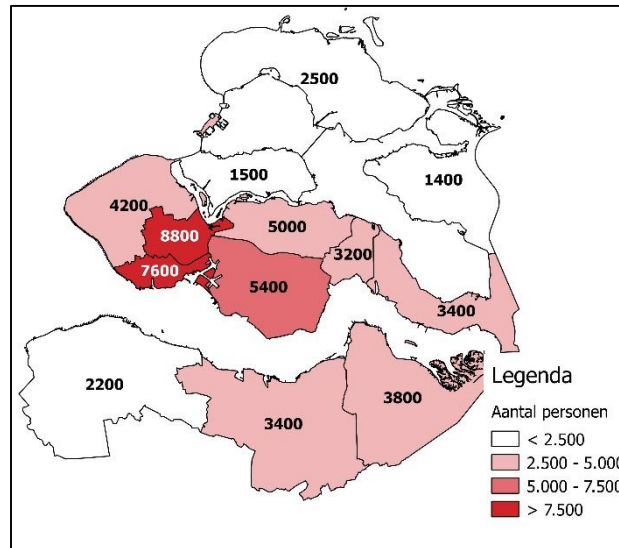
Pendel, het wonen en werken in verschillende gemeenten, gebeurt veelvuldig binnen de grenzen van Zeeland. De gemeenten Goes, Terneuzen en Middelburg hebben een positief saldo: zij ontvangen meer Zeeuwse pendelaars dan er vertrekken. De gemeenten die de grootste aantal pendelaars ontvangen zijn Goes en Middelburg. Alle andere gemeenten hebben een negatief saldo. Het saldo van de gemeente Hulst is het laagst. Vanuit Middelburg en Vlissingen vertrekken de meeste pendelaars naar een andere gemeente binnen Zeeland.

Figuur 30 Pendel binnen de provinciegrens (2017)

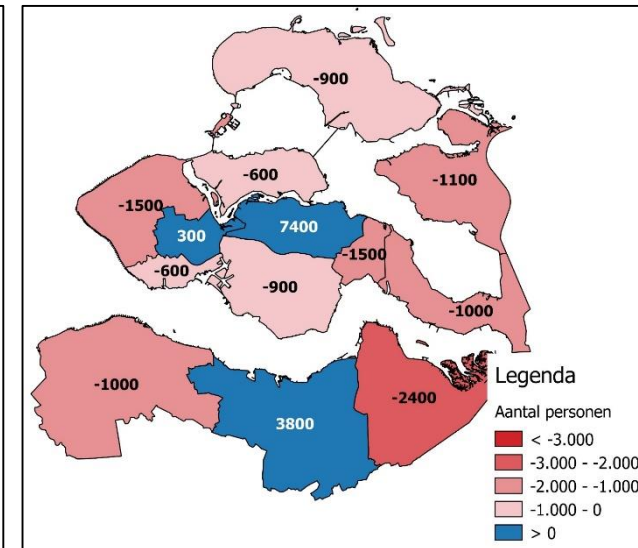
Inkomende pendelaars

Uitgaande pendelaars

Saldo inkomende en uitgaande pendelaars

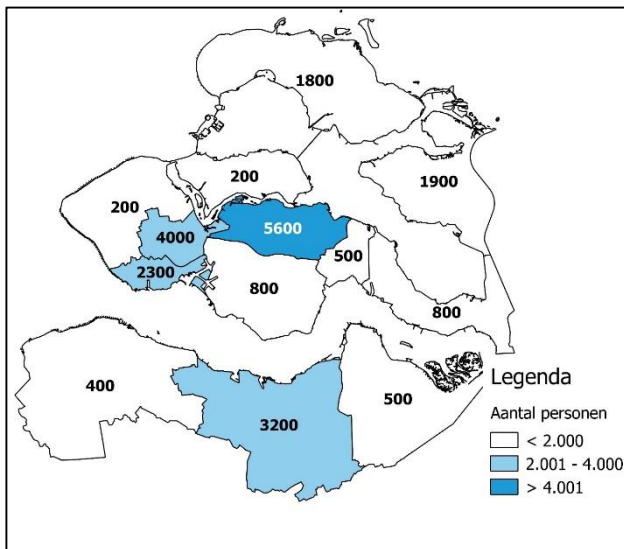
2. Arbeidsvraag

Pendel van werknemers naar andere Nederlandse provincies

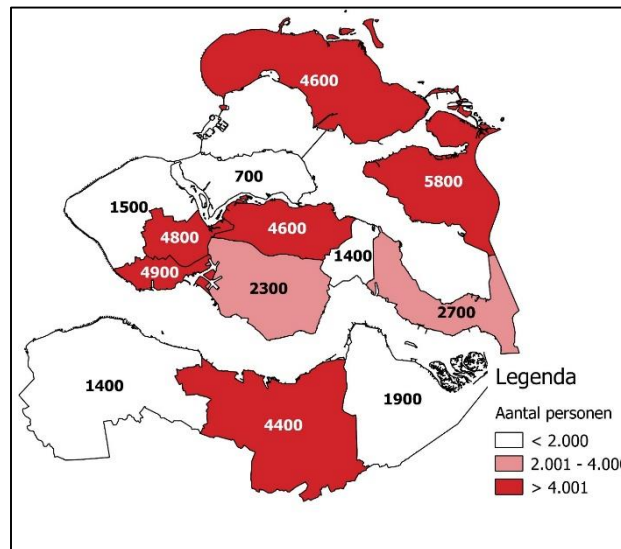
Pendel vindt ook plaats vanuit en naar andere Nederlandse provincies. Voor Zeeland bedraagt het totaal aantal inkomende pendelaars 22.200 personen. Het totaal aantal uitgaande pendelaars is 41.000. Beide cijfers zijn lager dan in het voorgaande jaar.

De gemeenten Middelburg en Goes ontvangen het grootste aantal pendelaars van buiten de provincie, gevolgd door de gemeente Terneuzen. De gemeente Goes is de enige Zeeuwse gemeente met een positief pendelsaldo van werknemers van buiten de provinciegrenzen. In 2017 komen dagelijks 1.000 werknemers meer van buiten Zeeland naar Goes om er te werken dan er uit Goes vertrekken om te gaan werken buiten Zeeland. Dit aantal is 600 lager dan het jaar ervoor. Het laagste pendelsaldo is te vinden in de gemeenten Tholen en Schouwen-Duiveland.

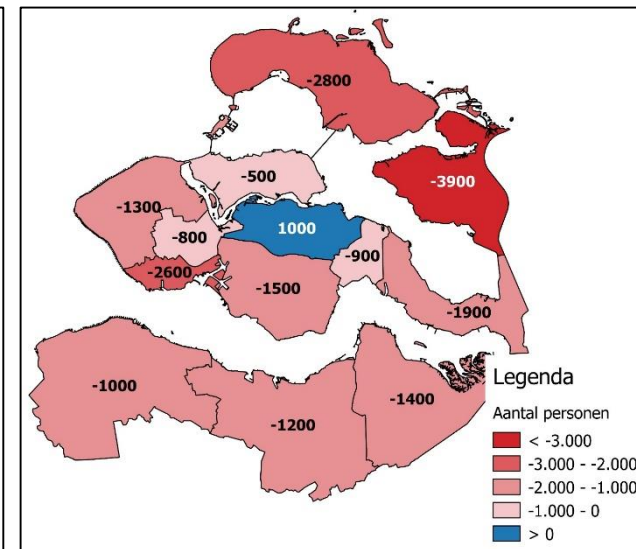
Figuur 31 Pendel over de provinciegrens (meetjaar 2017)
Inkomende pendelaars

Uitgaande pendelaars

Verschil inkomende en uitgaande pendelaars

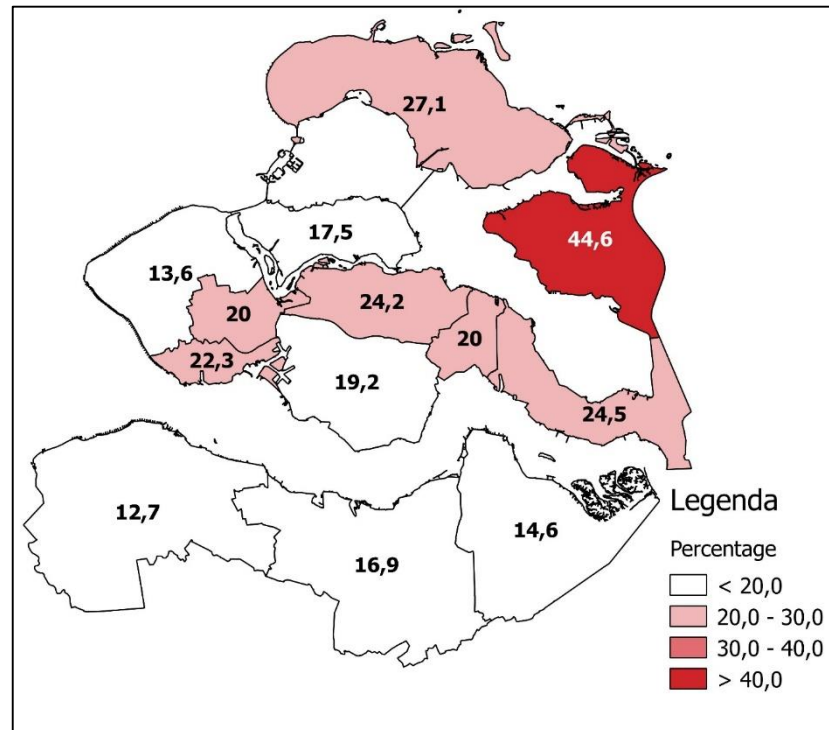

2. Arbeidsvraag

Pendelaars en beroepsbevolking

Het aandeel van de werkzame beroepsbevolking dat buiten de provinciegrenzen werkt, verschilt sterk per gemeente. In de noordelijkste gemeenten Schouwen-Duiveland en Tholen is het percentage het hoogst. Het percentage pendelaars is het laagst in Sluis, Veere en Hulst.

Figuur 32 Percentage van de Zeeuwse werkzame beroepsbevolking in andere Nederlandse provincies

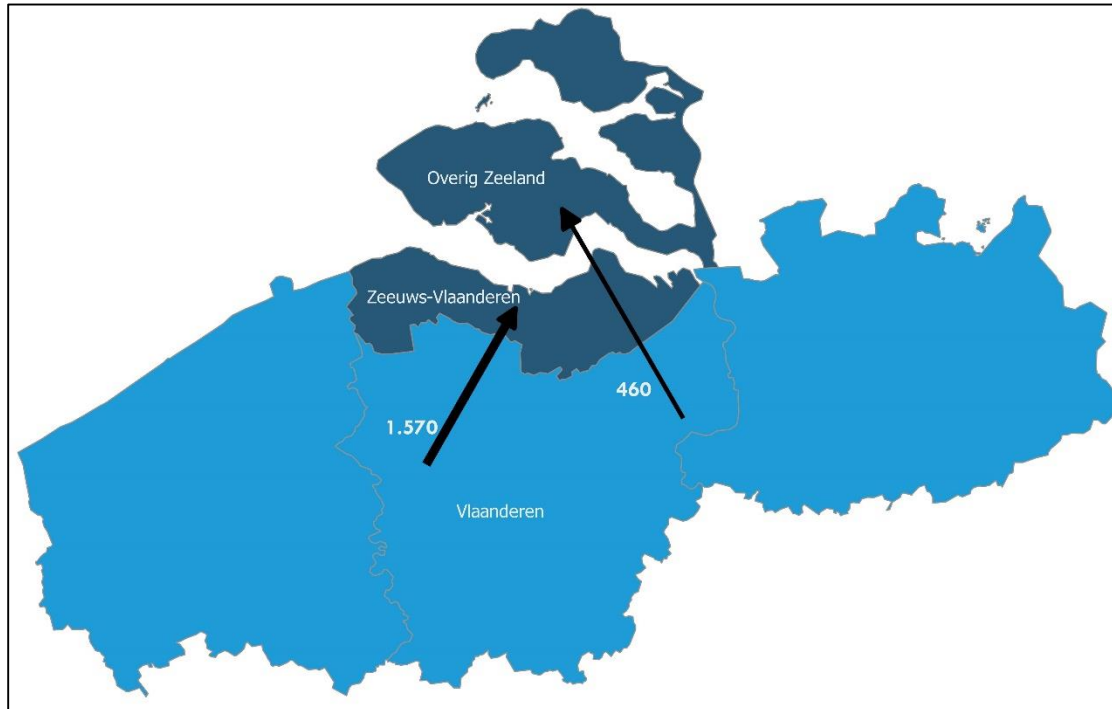
Bron: CBS (2019)

2. Arbeidsvraag

Pendel vanuit België

Vanuit België reizen dagelijks iets meer dan 2.000 werknemers naar Zeeland (meetjaar 2016). 1.570 pendelaars wonen in België, en werken in Zeeuws-Vlaanderen, terwijl 460 pendelaars vanuit België in de overige Zeeuwse gemeenten werkzaam zijn. Andersom zijn er ook Zeeuwse inwoners die in België werkzaam zijn. Dit aantal is op basis van de beschikbare gegevens niet in te schatten.

Figuur 33 Pendel van België naar Zeeland

Bron: CBS (2019)

3. Knelpunten

Spanning en ervaren personeelstekort

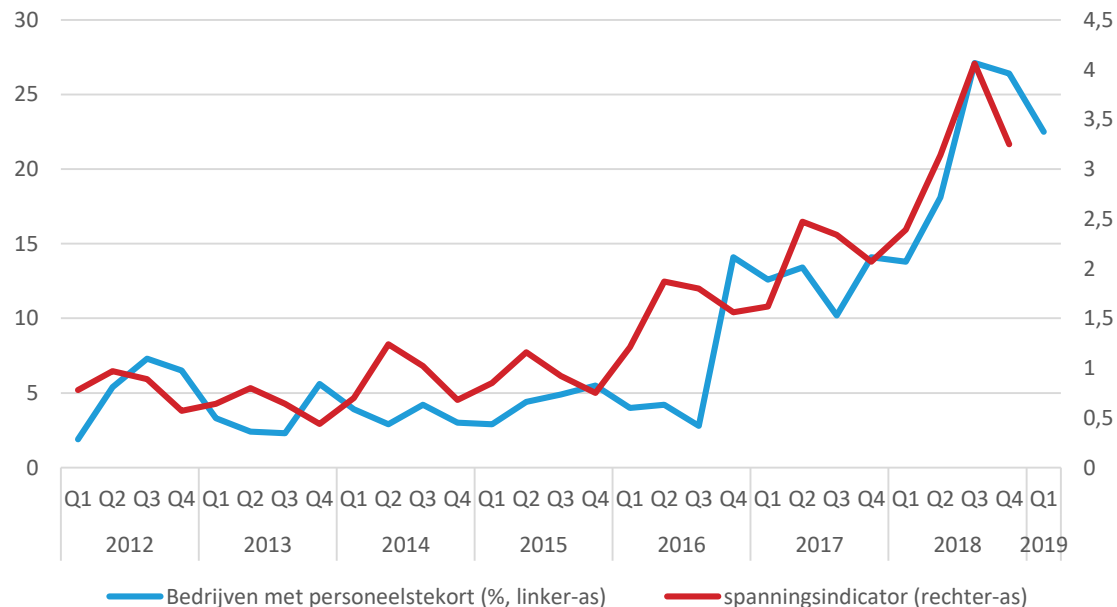
De spanning op de Zeeuwse arbeidsmarkt wordt sterk beïnvloed door de seizoensgebonden economie. De zomerpiek van 2018 brengt de spanningsindicator* op het niveau dat als “zeer krap” wordt omschreven. In Q4 2018 daalt de spanningsindicator weer, maar de langjarige trend vanaf 2014 is exponentieel stijgend. In vergelijking met andere provincies is de Zeeuwse arbeidsmarkt nog steeds het meest krap. In Q3 2018 zegt 27% van de Zeeuwse bedrijven te kampen met een personeelstekort. Hoewel de arbeidsmarkt in Zeeland krappere is dan in andere regio's, is het aandeel bedrijven dat aangeeft te kampen met personeelstekort niet hoger. Werkgevers in de horeca en vervoer en opslag melden het vaakst een personeelstekort.

* Spanningsindicator

De spanningsindicator geeft de verhouding tussen de vraag en het aanbod op de arbeidsmarkt weer. Als benadering van vraag en aanbod worden het aantal openstaande vacatures en het aantal personen met een WW-uitkering met een verstreken WW-duur van minder dan een half jaar genomen. Deze berekening kan op verschillende schaalniveaus toegepast worden. Het resultaat is een getal tussen 0 en oneindig en kent de volgende typeringen:

- 0 tot 0,25: zeer ruim
- 0,25 tot 0,67: ruim
- 0,67 tot 1,5: gemiddeld
- 1,5 tot 4,0: krap
- 4,0 of hoger: zeer krap

Figuur 34 Knelpunten op de Zeeuwse arbeidsmarkt

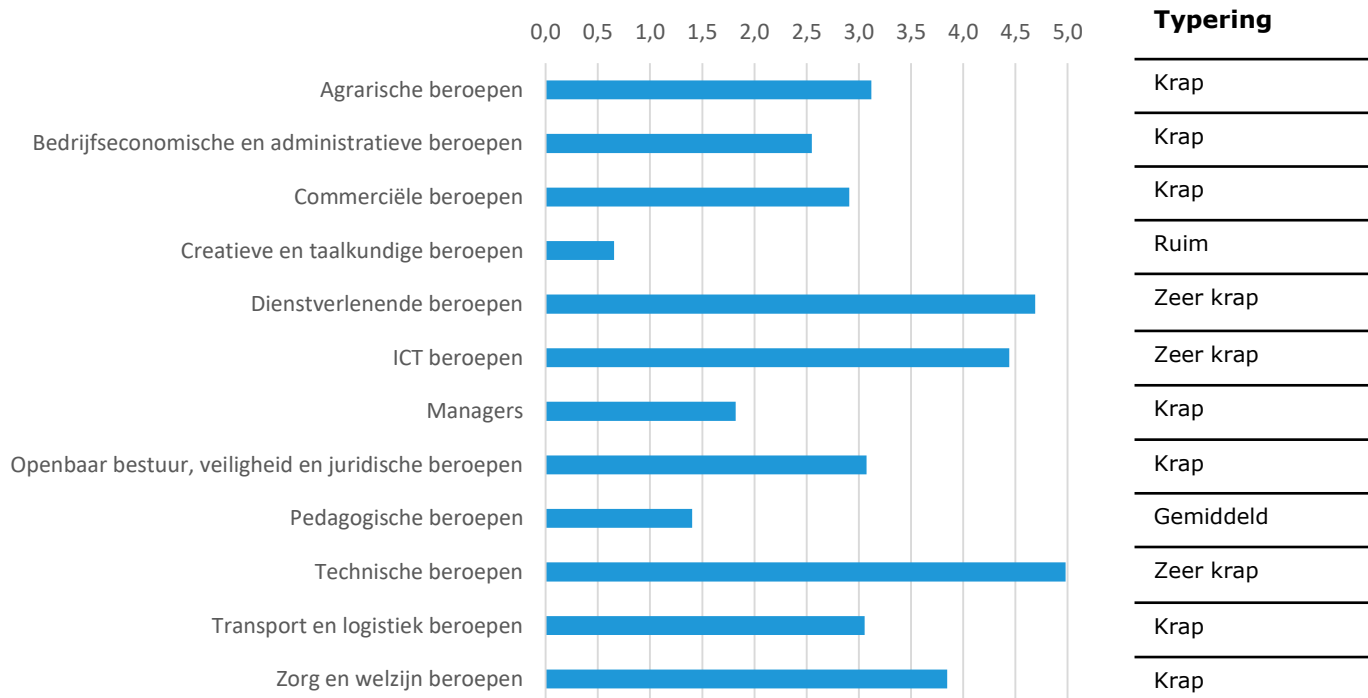
Bron: CBS Conjunctuurenquête (2019) en spanningsindicator UWV (2019)

3. Knelpunten

De spanningsindicator per beroepsklasse

In het vierde kwartaal van 2018 zijn er drie beroepsklassen in Zeeland waar de spanningsindicator zeer krap is: *Dienstverlenende beroepen*, *ICT-beroepen* en *Technische beroepen*. De minst krappe beroepen zijn de *Creative en taalkundige beroepen*. Deze beroepsklasse wordt als ruim getypeerd.

Figuur 35 De spanningsindicator Q4 2018 per beroepsklasse

4. Vooruitblik

Landelijke trends

Een vooruitblik, zelfs op de korte termijn, is een schets uit vele mogelijkheden. Internationale ontwikkelingen, beleidsbeslissingen, economische voor- of tegenspoed kunnen al snel tot een andere realiteit leiden. Het [CPB](#) verwachtte in de decemberraming een economische groei van 2,2% in 2019. In de laatste raming (maart 2019) is dat neerwaarts bijgesteld naar 1,5%. Hoewel er in 2019 een stabilisering of lichte daling in het aantal vacatures wordt verwacht ([UWV](#)), zal het in verschillende sectoren toch lastiger worden om personeel te vinden: de krapte op de landelijke arbeidsmarkt zal toenemen, mede hierdoor zal de participatiegraad onder vrouwen en ouderen verder toenemen, de werkloosheid verder dalen tot 3.6%, het aantal vaste contracten toenemen en de contractlonen stijgen (CPB).

Politieke beslissingen vinden ook hun weerslag in de economie en arbeidsmarkt. Zo berekende [ECN/TNO](#) in opdracht van de Nederlandse Vereniging Duurzame Energie (NVDE), dat er op de lange termijn door het klimaatakkoord 42 duizend tot 78 duizend voltijdsbanen bijkomen. Maar, er verdwijnen landelijk ook 6.000 tot 11 duizend banen in de fossiele sector voor 2030.

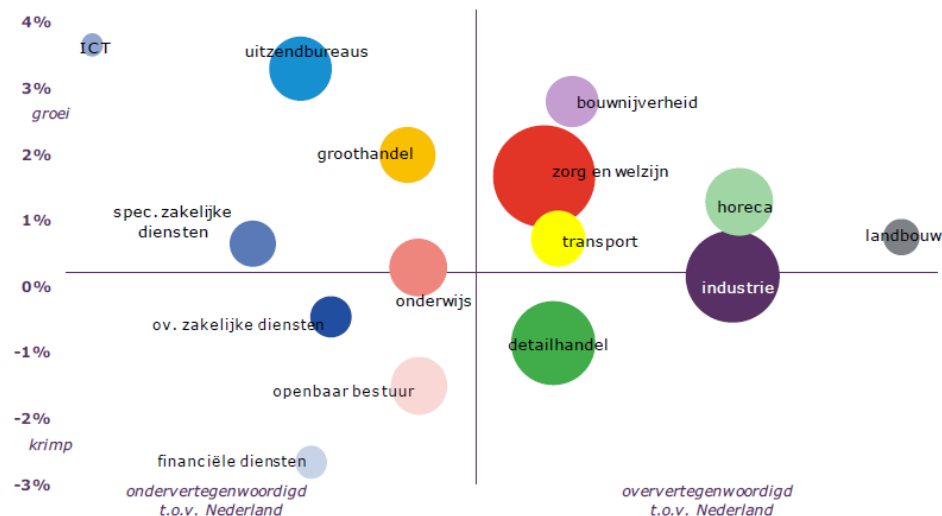
4. Vooruitblik

Zeeuwse trends

De UWV publicatie '[Regio in beeld](#)' voorspelde in oktober 2018 een economische groei in 2019 voor Zeeland van 1,7%. Dat was ook de voorspelling van [ING Economisch bureau](#). De groei blijft daarmee enigszins achter op het landelijke groeicijfer. Inmiddels heeft het CPB in haar raming van maart 2019 de economische groei van Nederland voor de komende jaren neerwaarts bijgesteld en komt uit op 1,5%.

Het UWV verwacht dat de Zeeuwse werkzame beroepsbevolking aan het eind van 2019 uit 193.800 personen bestaat. Het aantal personen met lopende WW-rechten zal naar verwachting verder dalen tot 4.700. Daarmee is het aandeel personen met lopende WW-rechten ruim onder het landelijk gemiddelde. De groep WW-gerechtigden is heel dynamisch: er is sprake van relatief veel in- en uitstroom.

Verder verwacht het UWV dat het aantal banen in 2019 in Zeeland licht toeneemt, maar dat het groeitempo ten opzichte van voorgaande jaren vertraagt tot 0,6%. In de sectoren uitzendbureaus & arbeidsbemiddeling, ICT, bouwnijverheid, groothandel, zorg & welzijn en horeca wordt de grootste groei in werknemersbanen verwacht. In de financiële diensten, openbaar bestuur, detailhandel en overige zakelijke dienstverlening wordt een krimp in het aantal banen verwacht. Onder de zelfstandigen wordt een toename verwacht, maar deze toename zal minder sterk zijn dan de banengroei onder werknemers.

UWV, *Regio in Beeld*
(2018)

4. Vooruitblik

Zeeuwse trends

De krapte op de Zeeuwse arbeidsmarkt zal in 2019 aanhouden, maar geen sterk oplopend karakter meer hebben, is de verwachting van de verschillende bureaus. In een Nederland-brede enquête van de [ING](#) onder 1.043 werkgevers, geeft de helft van de respondenten aan dat zij verwachten dat de krapte op de arbeidsmarkt negatieve gevolgen zal hebben voor hun omzetgroei in 2019. De mismatch tussen vraag en aanbod op het gebied van kennis en/of vaardigheden is hierbij de grootste boosdoener.

Internationale ontwikkelingen, zoals de mogelijke uittreding van het Verenigd Koninkrijk uit de EU ("Brexit"), hebben ook invloed op de Zeeuwse economie en arbeidsmarkt. Het aandeel van de bedrijven dat exporteert naar het VK is relatief groot in de Zeeuwse economie. Vooruitlopend op de ontwikkelingen worden voorraden in het VK opgebouwd: dit zal in de loop van 2019 volgens [ING](#) leiden tot een afname in de vraag naar producten.

In het klimaatakkoord is afgesproken dat in 2030 70% van de elektriciteit uit hernieuwbare bronnen gewonnen wordt. Deze energietransitie biedt volgens ING zowel kansen als risico's voor de Zeeuwse economie: in de provincie zijn verschillende bedrijfstakken met een hoge CO² uitstoot, zoals (petro)chemische bedrijven en de haven, maar ook partijen die kansen zien zoals de bouwers en uitbaters van windmolenparken.

Conclusie

De Zeeuwse arbeidsmarkt wordt getypeerd door aanhoudende krapte. In vergelijking met andere provincies is de Zeeuwse arbeidsmarkt het meest krap. De werkloosheid is historisch laag. Gezien de opbouw van de beroepsbevolking is de arbeidsparticipatie hoog. Deze is op het hoogste punt sinds 2009. Deze krapte is het sterkst voelbaar binnen de technische beroepen, ICT-sector en dienstverlenende beroepen. Werkgevers verwachten dat de krappe arbeidsmarkt een effect zal hebben op de omzetgroei van hun bedrijf.

Er zijn globaal vier oplossingsrichtingen voor het omgaan met krapte, die afhankelijk van de economische ontwikkeling en regelgeving in Zeeland in meer of mindere mate een rol zullen spelen:

1. Werk anders organiseren

- Robotisering
- Automatisering/informatisering

2. Aanpassen van de bedrijvigheid

- Niet (kunnen) opvullen vacatures
- (Gedeeltelijke) bedrijfsverplaatsingen

3. Beter aansluiting onderwijs - arbeidsmarkt

- Opleidingen sluiten beter aan op behoefte van de regionale arbeidsmarkt
- Uitbreiding aantal leerwerkplaatsen

4. Meer mensen aan het werk

- Op-, bij- en herscholen van de werkloze beroepsbevolking
- Stimuleren van arbeidsparticipatie van o.a. vrouwen en ouderen
- Uitbreiding werkuren
- Langer doorwerken op oudere leeftijd
- Aantrekken werknemers van elders (incl. België)
- Aantrekkelijke woon- en werkomgeving bieden voor instromers van buiten Zeeland

Begrippenlijst

Arbeidsvraag

Het aantal fte's dat een werkgever wil inhuren: de werkgelegenheid.

Arbeidsaanbod

Het arbeidsaanbod bestaat uit het aantal fte's dat werknemers bij een werkgever willen werken: de beroepsbevolking.

Baan

Een arbeidsovereenkomst tussen een werknemer en een werkgever waarin is vastgelegd dat arbeid zal worden verricht waar een (financiële) beloning tegenover staat

Beroepsbevolking

Personen die betaald werk hebben (werkzame beroepsbevolking) en personen die geen betaald werk hebben, recent naar betaald werk hebben gezocht en daarvoor direct beschikbaar zijn (werkloze beroepsbevolking).

Netto arbeidsparticipatie

Het aandeel van de werkzame beroepsbevolking in de bevolking (beroeps- en niet-beroepsbevolking) van 15 tot 75 jaar.

Openstaande vacatures

Vacatures waarvoor nog geen personeel voor gevonden is.

Potentiële beroepsbevolking

Alle personen die, gezien hun leeftijd, in aanmerking komen om te werken. Dit zijn alle inwoners van 15 tot 75 jaar.

Werkloze beroepsbevolking

Personen die geen betaald werk hebben, recent naar betaald werk hebben gezocht en daarvoor direct beschikbaar zijn.

Werkzame beroepsbevolking

Personen die betaald werk hebben.